

**ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์**

นางสาวธิดารัฐ ธารพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2550

**Factors Relating to Participations in the Operating of Community Enterprise
Members in Khaowong District, Kalasin Province**

Miss Thidarat Thanpun

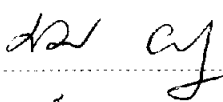
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension
School of Agricultural Extension and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

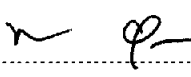
2007

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
ชื่อและนามสกุล นางสาวธิดารัฐ ธารพันธ์
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุคมสิน

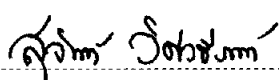
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์วิชา อธิปอนันต์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุคมสิน)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิศวรธีรานนท์)

วันที่ 13 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงยิ่งจากท่านอาจารย์วิทยา อธิปอนันต์ ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการเกษตร ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุคมสิน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมจากสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ติดตามให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยความเต็มใจอย่างสูงจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดเวลาที่ศึกษา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ พร้อมกันนี้ต้องขอขอบคุณ เพื่อนนักศึกษาสาขาส่งเสริมการเกษตร รุ่นที่ 7 ทุกท่านที่อำนวยความสะดวก พร้อมทั้งช่วยเหลือสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ จนบรรลุผลสำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อพิเชษฐ ธารพันธุ์ และ คุณแม่มยุรี ธารพันธุ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณค่ายิ่ง ที่คอยติดตามให้กำลังใจ สนับสนุนการศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้

ในส่วนที่เป็นคุณค่าและคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่บิดา มารดา ตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาในระดับนี้

ธิดารัฐ ธารพันธุ์

กรกฎาคม 2551

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอเขาวง
จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัย นางสาวธิดารัฐ ธารพันธ์ ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุคมสิน
ปีการศึกษา 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (2) ศึกษาระดับ
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (3) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการ
ดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (4) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 501 คน กลุ่มตัวอย่างโดยใช้
วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ ได้จำนวนตัวอย่าง จำนวน 223 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย
คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ (1) ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด
และค่าสูงสุด (2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีทดสอบเชิงพหุ

ผลการวิจัย พบว่า(1)สมาชิกส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุเฉลี่ย 48.05 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11.12 ไร่ จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.77 คน
ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มเฉลี่ย 6,758.30 บาท/ปี รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 47,457.40 บาท/ปี เงินลงทุน(เงิน
หุ้น)ในกลุ่มเฉลี่ย 461.88 บาท มีสถานภาพภายในกลุ่มเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย
2.87 ปี มากกว่าครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. สำหรับการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่
ได้รับข้อมูลจาก ประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดู
งานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน(2) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก
ที่สุด (3)ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า ตัวแปรอิสระมี
ความสัมพันธ์ ในเชิงบวกจำนวน 10 ตัวแปร ได้แก่ เพศ การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน ขนาด
พื้นที่ทำการเกษตร สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ
วิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม จำนวนแรงงาน
ภายในครัวเรือน ส่วนตัวแปรที่มีผลในเชิงลบ จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชน การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม (4) ปัญหาการมีส่วนร่วมของ
สมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนพบว่า ไม่มีการจัดหาแหล่งเงินทุน สิ้นเชื้อแก๊สวิสาหกิจชุมชน ไม่มีการรับรอง
มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ขาดความรู้ ประสบการณ์ การกำหนดราคา คิดคำนวณ กำไร ขาดทุน ทั้งนี้สมาชิกวิสาหกิจ
ชุมชนได้เสนอแนะควรมีการจัดประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงานในด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การ
ขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และให้ภาครัฐประกันราคาผลผลิตและผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

Thesis title: Factors Relating to Participation in the Operations of Community Enterprise Members in Khaowong District, Kalasin Province

Researcher: Miss Thidarat Thanpun; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension);

Thesis advisors: (1) Dr. Benchamas Yooprasert, Associate Professor; (2) Dr. Porntip Udomsin, Associate Professor; **Academic year:** 2007

ABSTRACT

The objectives of this study were to study (1) fundamental data of community enterprise members in Khaowong District, Kalasin Province; (2) the level of their participation in the operation of the community enterprise; (3) factors relating to their participation in the operation; and (4) their problems and suggestions on their participation in the operation.

The population in this study were 501 members of the community enterprise in Khaowong District, Kalasin Province. The 223 samples were selected by using the stratified random sampling methodology. The instrument used to collect the data in this study was an interview form. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum value, maximum value, and multi-regression analysis to analyze the relationship between the variables.

The findings of this study were as follows: (1) Most of the members of the community enterprise were female, educated at lower secondary level. Their average age was 48.05 years. Their average agricultural area was 11.12 Rai. The average labor in their family who worked in agricultural section was 2.77 persons. Their average wage obtaining from the enterprise was 6,758.30 Baht/year. The average income of their family was 47,457.40 Baht/year. The average of their capital (stocks) spent on the operation of the enterprise was 461.88 Baht. Their status in the group was a member of the enterprise. The average duration of their being a member was 2.87 years. More than half of them were a client of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. (2) The members had participated in the operation of the enterprise at "the most" level. (3) Considering the factors relating to their participation in the operation, it was found that there were 7 independent variables which were correlated significantly, the positive independent variables were their sex, their participation in meetings/ training courses/ seminars/ and field studies, their agricultural area size, their status in the enterprise, their being a member of any other groups, and their channels used to obtain the information about the enterprise, while the duration of their being a member of the enterprise was the only 1 negative independent variable. There were 5 independent variables which were correlated significantly, the positive independent variables were the duration of their being a member of the enterprise, their wage obtaining from the group, the quantity of the labor in their family, while the negative independent variables were their participation in meetings/training courses/seminars/and field studies, their capital (stocks) spent on the group. And (4) considering the problems on their participation in the operation, it was found that capital funds and loans had not been supplied to the enterprise sufficiently. The quantity of field studies/ training courses/ meetings/ seminars to develop their knowledge about the enterprise administration and accounting system was insufficient. The quality of their products had not been certified. The enterprise lacked knowledge and experience in determining the product price, and calculating the profit/loss of their products. Besides, the network link inside and outside their community was insufficient. The members suggested that the community enterprise should have set additional meetings/ training courses/ seminars/ and field studies on the community enterprise operation, applied for product certifying/ capital funds/ loans, and proposed that the government had price guarantee for their products.

Keywords: Member's participation, Community enterprise operations, Kalasin Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
สภาพทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์	8
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	12
วิสาหกิจชุมชน	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	41
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	43
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	44
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	46
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	52
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	71
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
สรุปการวิจัย	75
อภิปรายผล	80
ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	92
แบบสัมภาษณ์ โครงการวิจัย	93
ประวัติผู้วิจัย	101

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	แสดงข้อมูลวิสาหกิจชุมชนอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์..... 10
ตารางที่ 3.1	กลุ่มตัวอย่างของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ในการวิจัย..... 41
ตารางที่ 4.1	ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 46
ตารางที่ 4.2	ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 48
ตารางที่ 4.3	ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 50
ตารางที่ 4.4	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน..... 53
ตารางที่ 4.5	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการผลิต..... 55
ตารางที่ 4.6	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการตลาดและเครือข่าย..... 57
ตารางที่ 4.7	สรุปการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่างๆของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 58
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม..... 59
ตารางที่ 4.9	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์..... 61
	ถดถอยแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปแบบเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix)
ตารางที่ 4.10	การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก..... 62
	วิสาหกิจชุมชนในด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน
ตารางที่ 4.11	การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก..... 63
	วิสาหกิจชุมชนในด้านการผลิต
ตารางที่ 4.12	การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก..... 65
	วิสาหกิจชุมชนในด้านการตลาดและเครือข่าย
ตารางที่ 4.13	การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก..... 67
	วิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม
ตารางที่ 4.14	สรุปการวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน..... 69
	การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
ตารางที่ 4.15	ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน..... 71
ตารางที่ 4.16	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 73

๑

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์.....	9

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิสาหกิจชุมชน เป็นนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศและความยากจนของประชาชน โดยเฉพาะในชุมชนชนบทหรือชุมชนเกษตรกรรม โดยอาศัยบทเรียนจากอดีต ซึ่งประเทศไทยได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในปี 2540 สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดสมดุล เนื่องจากต้องพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอก ในขณะที่เศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นเศรษฐกิจบนรากหญ้าอ่อนแอและขาดความมั่นคงที่จะเป็นพื้นฐานในการพึ่งพาตนเองได้ของเศรษฐกิจระดับประเทศ วิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่มุ่งเพิ่มมูลค่าผลผลิตตามธรรมชาติ หรือการสร้างผลิตภัณฑ์ โดยกลุ่มองค์กรชุมชนเพื่อการบริโภค และสร้างรายได้แก่ชุมชนนั้น ๆ มีหลักคิดสำคัญคือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายให้ครอบครัว สร้างเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีให้ตนเอง และมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ที่อยู่ในชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีอยู่มากมาย และกระจายอยู่ในชุมชน มีทั้งที่คนในชุมชนก่อกำเนิดขึ้นเอง และเกิดจากการผลักดันของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน วิสาหกิจชุมชนที่มีอยู่ในชนบทมักมีความเกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การแปรรูปอาหาร งานหัตถกรรม เกษตร งานจักสาน ฯลฯ โดยมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายและสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกร

วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบกิจกรรมของชุมชน ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิตและทรัพยากรทุกขั้นตอน จากภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีได้มีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคมด้วย ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชน ความสามัคคีและความสงบสุขของสังคม วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาสาธารณสุข ประโยชน์ โครงสร้างพื้นฐานของชุมชนและเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจระดับประเทศอย่างแท้จริง (กรมส่งเสริมการเกษตร 2548 : 1)

อำเภอเขาวง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร คือ การทำนา และมีอาชีพเสริมจากกิจกรรมอื่นๆอีกหลากหลาย เช่น การทอดผ้า การจักสาน การทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ การแปรรูปอาหาร การผลิตด้านการเกษตร และการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น การประกอบอาชีพที่เหมือนกันในชุมชน จึงทำให้ประชาชน ในอำเภอเขาวง ได้รวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพและดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน กับสำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง จำนวน 47 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 726 คน แบ่งเป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิต มีกิจกรรมเช่น การทอดผ้า การจักสานไม้ไผ่ การจักสานไม้กวาด และการผลิตปุ๋ย จำนวน 30 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 501 คน ส่วนวิสาหกิจชุมชนประเภทการบริการมีจำนวน 17 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 215 คน มีกิจกรรมการบริการ เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มธุรกิจร้านค้าชุมชน เป็นต้น (สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง 2551: 1)

จากสภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านมา วิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มก็สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องมีความเข้มแข็ง บางกลุ่มก็ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมักจะมีปัญหาที่เกิดจากสมาชิกของกลุ่มเอง และ จากคณะกรรมการกลุ่ม เกิดจากสมาชิกและคณะกรรมการ บางส่วนไม่เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมกิจกรรมของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านต่างๆเช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต และด้านการตลาด และเครือข่าย ถึงแม้จะมีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา ซึ่งในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น สมาชิกทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้เกิดการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษารั้ครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการ
ดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถกำหนดตัวแปร ใน
การศึกษากออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) จำนวน 13 ปัจจัย ประกอบด้วย

3.1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา

3.1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่

- ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร
- จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน
- ผลตอบแทนจากกลุ่ม
- รายได้ของครัวเรือน
- เงินทุน

3.1.3 ปัจจัยทางสังคม ได้แก่

- สถานภาพภายในกลุ่ม
- ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม
- การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น
- การรับข้อมูลข่าวสาร
- การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และ คูงาน

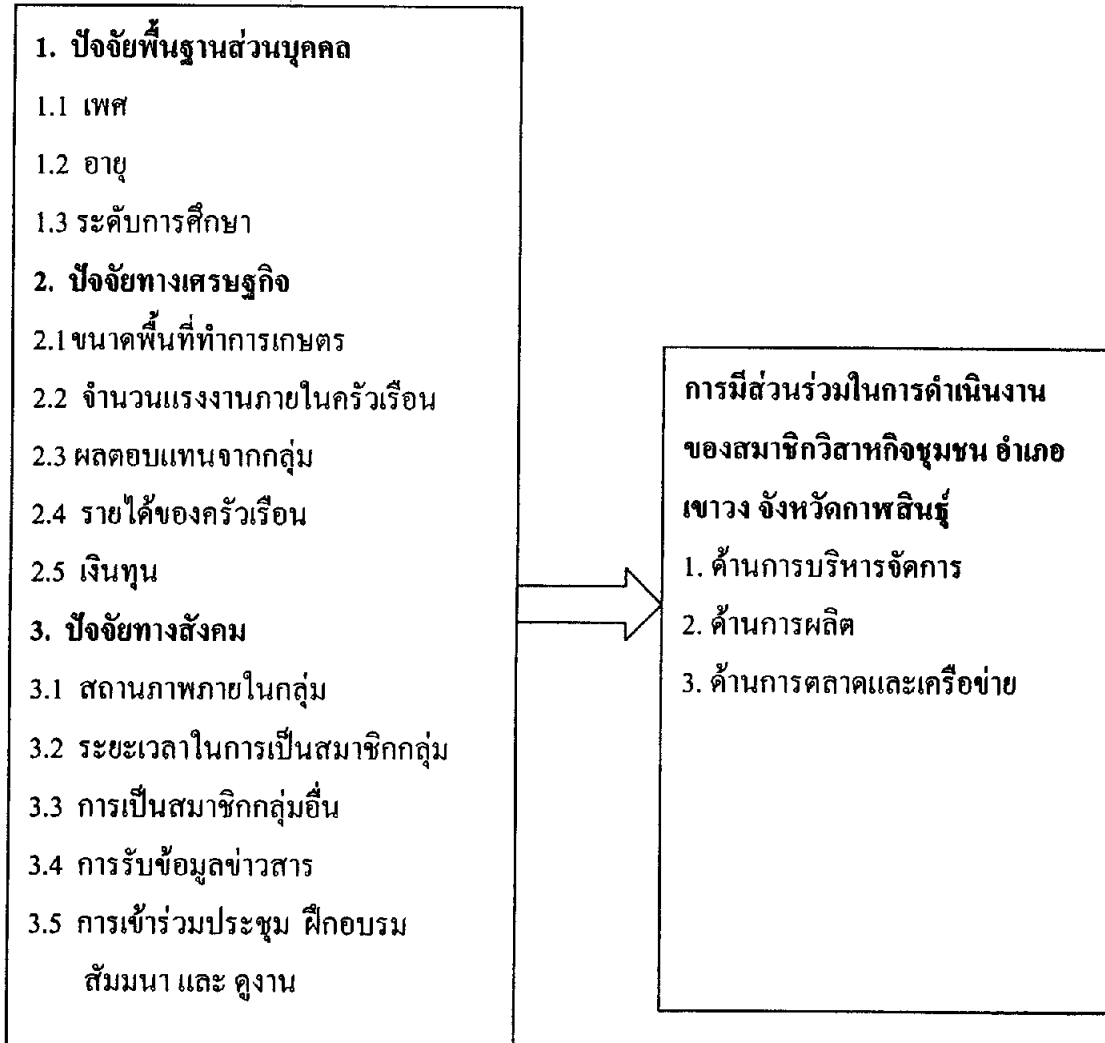
3.2 ตัวแปรตาม(dependent variables) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ
สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย

- การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการ

- การมีส่วนร่วมในด้านการผลิต
- การมีส่วนร่วมในด้านการตลาด และเครือข่าย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้าน การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

4.2 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านการผลิต

4.3 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านการตลาดและเครือข่าย

4.4 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ที่ดำเนินการอยู่มี 3 กิจกรรม คือ (1) การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการ (2) การมีส่วนร่วมในด้านการผลิต (3)การมีส่วนร่วมในด้านการตลาด และเครือข่าย

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและขอต่อทะเบียนดำเนินกิจการต่อ กับสำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง ณ วันที่ 30 มกราคม 2551 และมีกิจการเป็นประเภทการผลิต จำนวน 30 กลุ่ม สมาชิกทั้งหมดจำนวน 501 คน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **วิสาหกิจชุมชน (community enterprise)** หมายถึง กิจการของชุมชนเป็นประเภทการผลิตสินค้าทำนองนั้น ซึ่งเป็นการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและขอต่อทะเบียนดำเนินกิจการต่อ กับสำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง ณ วันที่ 30 มกราคม 2551

6.2 **การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง การฝึกปฏิบัติ การจัดการ การร่วมกิจกรรมหรืองาน โครงการต่างๆของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ การผลิต และการตลาด และเครือข่าย

6.3 **การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต และด้านการตลาด และเครือข่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

6.4 **สมาชิก** หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินกิจการเป็นประเภทการผลิตสินค้าและได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับสำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

6.5 **อายุ** หมายถึง อายุของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในปีที่วิจัย (2551)

6.6 **ระดับการศึกษา** หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือสถาบันการศึกษาอื่นๆที่ทางราชการรับรอง

6.7 **ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร** หมายถึง จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ทั้งที่เป็นของตัวเอง หรือเช่า

6.8 **จำนวนแรงงานในครัวเรือน** หมายถึง จำนวนคนในครอบครัวของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ที่ใช้แรงงานในการประกอบอาชีพ

6.9 **รายได้ของครัวเรือน** หมายถึง รายได้ทั้งหมดของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยหักค่าใช้จ่ายในรอบปี

6.10 **สถานภาพภายในกลุ่ม** หมายถึง การดำรงตำแหน่งต่างๆ ภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น ประธานกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ฯลฯ

6.11 **ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม** หมายถึง ระยะเวลาที่เข้าเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงปัจจุบัน

6.12 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น หมายถึง การที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอื่นๆ นอกเหนือจากการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

6.13 การรับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การรับรู้ข่าวสารในเรื่องเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน จากสื่อทุกชนิด

6.14 การร่วมประชุม อบรม สัมมนา ดูงาน หมายถึง การที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เคยผ่านการประชุม อบรม สัมมนา ดูงาน ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจัดโดย ภาครัฐและภาคเอกชน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนต่อไป

7.2 เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค รวมถึงกำหนดข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7.3 นำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอ เขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำมาใช้สำหรับการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ตัวแปรของการศึกษา รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ส่วน ดังนี้

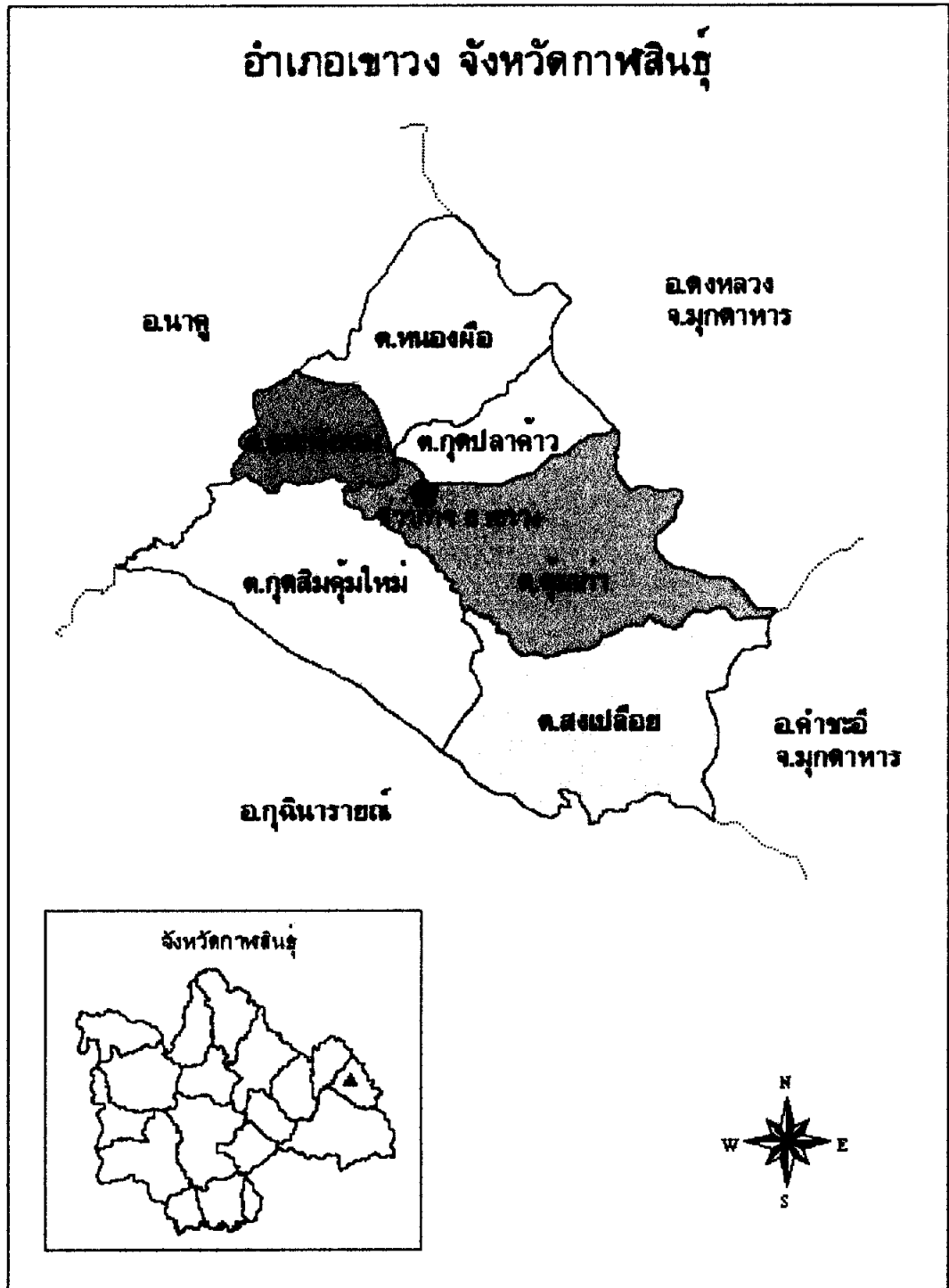
1. สภาพทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
3. วิสาหกิจชุมชน
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพทั่วไปของ วิสาหกิจชุมชนอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ (สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, 2551: 1)

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของจังหวัดกาฬสินธุ์ มีระยะทางห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ 98 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 205,104 ตารางกิโลเมตรหรือ 128,190 ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 ตำบล 67 หมู่บ้านและมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอภูพานิราลัย จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

อำเภอเขาวง มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นรวม 45,408 คน แยกเป็นประชากรชาย จำนวน 22,508 คน ประชากรหญิงจำนวน 22,820 คน ประกอบอาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริม ได้แก่ ทอผ้าไหม ทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ จักสานกระดืบข้าว จักสานไม้กวาด ในด้านการเกษตรมีผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวเหนียวเขาวง ข้าวเจ้าหอมมะลิ เครื่องจักสาน ไม้กวาดดอกหญ้า ผ้าไหม ผ้าห่ม ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ

ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่มา : <http://www.amphoe.com/picture/3/map1190624840>

ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ (สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, 2551: 5) ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและขอต่อทะเบียนดำเนินการต่อ กับสำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง ณ วันที่ 30 มกราคม 2551 มีจำนวน 47 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 726 คน แบ่งเป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิต มีกิจกรรม เช่น การทอผ้าไหม การทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ การทอผ้าห่ม การจักสานไม้ไผ่ การจักสานไม้กวาด การผลิตผลผลิตทางการเกษตร และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ จำนวน 30 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 501 คน ใน 6 ตำบล คือ ตำบลคุ้มเก่า จำนวน 96 คน ตำบลสงเปลือย จำนวน 63 คน ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ จำนวน 50 คน ตำบลกุดปลาข้าว จำนวน 27 คน ตำบลสระพังทอง จำนวน 108 คน และตำบลหนองผือ จำนวน 157 คน ส่วนวิสาหกิจชุมชนประเภทบริการ มีจำนวน 17 กลุ่ม มีสมาชิก จำนวน 215 คน มีกิจกรรมการบริการ เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มธุรกิจร้านค้าชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงข้อมูลวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชน	ประเภทกิจการ
1	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรทำนา ม.3	109ม.3ต.คุ้มเก่า	การบริการ
2	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำนา ม.9	148/1ม.9ต.คุ้มเก่า	การบริการ
3	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคุ้มเก่าร่วมใจ	138 ม.1ต.คุ้มเก่า	การบริการ
4	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรม ม.3 บ.คุ้มเก่า	203ม.3ต.คุ้มเก่า	การผลิต
5	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านม่วงไข่วางใจพัฒนา	7 ม.5 ต.คุ้มเก่า	การผลิต
6	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าสี่เขาหมู่ 4	232/1ม.4ต.คุ้มเก่า	การผลิต
7	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าปักนกสามัคคี หมู่9	176ม.9ต.คุ้มเก่า	การผลิต
8	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ต.คุ้มเก่า	32/1ม.7 ต.คุ้มเก่า	การผลิต
9	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตโต๊ะเก้าอี้จากวัสดุเศษไม้ รากไม้ ตอไม้	37 ม.9 ต.คุ้มเก่า	การผลิต
10	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ม.10	40/1ม.10 ต.สงเปลือย	การผลิต
11	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเย็บผ้าอุตสาหกรรมใน ครัวเรือน	130ม.13ต.สงเปลือย	การผลิต
12	วิสาหกิจชุมชนวังคำ	115ม.5ต.สงเปลือย	การบริการ

ตารางที่ 2.1 ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชน	ประเภท กิจการ
13	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีจักสาน	119/4ม.15ต.สงเปลือย	การผลิต
14	วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตำบลสงเปลือย	11/1 ม.2ต.สงเปลือย	การผลิต
15	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแม่บ้านกุศลพัฒนา	70ม.9 ต.กุศลคุ้มใหม่	การบริการ
16	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแม่บ้านกุศลกว้าง ม.3	28ม.3 ต.กุศลคุ้มใหม่	การบริการ
17	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มธุรกิจร้านค้าชุมชน	131ม.2 ต.กุศลคุ้มใหม่	การบริการ
18	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสหกรณ์	124ม.12 ต.กุศลคุ้มใหม่	การบริการ
19	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าเจ็ดลาย	55ม.10 ต.กุศลคุ้มใหม่	การผลิต
20	วิสาหกิจชุมชนดอกไม้กาฬสินธุ์	78ม.12 ต.กุศลคุ้มใหม่	การผลิต
21	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสุราเซ่พื้นเมือง	88 ม.1ต.กุศลคุ้มใหม่	การผลิต
22	วิสาหกิจชุมชน โนนศิวิไลผ้าไทยทอมือ	33ม.11ต.กุศลคุ้มใหม่	การผลิต
23	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่3	35/1ม.3ต.กุศปลาข้าว	การบริการ
24	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพกระเช้าเดาวัลย์	23 ม.3 ต.กุศปลาข้าว	การผลิต
25	วิสาหกิจชุมชนทุ่งกระเดา	19/1 ม.5ต.กุศปลาข้าว	การผลิต
26	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านหมู่ 6	99 ม.6ต.สระพังทอง	การผลิต
27	วิสาหกิจชุมชนผู้ค้าขายวัวสัมป่อยหมู่ที่ 4	14 ม.4 ต.สระพังทอง	การผลิต
28	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม ม.3 สระพังทอง	83 ม.3 ต.สระพังทอง	การผลิต
29	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยหมักบ้าน โนนพิบูล	93/1ม.7ต.สระพังทอง	การผลิต
30	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหม ต.สระพังทอง	4 ม.4 ต.สระพังทอง	การผลิต
31	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าสี่เขาบ้านดงหวาย	107ม.1ต.สระพังทอง	การผลิต
32	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมใยทอผ้าบ้าน สัมป่อย	22 ม.4 ต.สระพังทอง	การผลิต
33	วิสาหกิจชุมชนสหกรณ์ร้านค้าบ้าน โพธิ์ไทร	25/1 ม.2 ต.หนองผือ	การบริการ
34	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มธนาคารข้าวบ้าน โพธิ์ไทรหมู่2	36 ม.2 ต.หนองผือ	การบริการ
35	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหมู่ที่2	12 ม.2 ต.หนองผือ	การบริการ
36	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหมู่ที่3	48 ม.3 ต.หนองผือ	การบริการ
37	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหมู่7	70/1ม.7 ต.หนองผือ	การบริการ
38	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนาสตรี ม.5	39 ม.5 ต.หนองผือ	การบริการ

ตารางที่ 2.1 ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชน	ประเภท กิจการ
39	วิสาหกิจชุมชนรักษ์สมุนไพร่ ต.หนองผือ	28 ม.9 ต.หนองผือ	การผลิต
40	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตไม้กวาดดอกหญ้าเครื่องข่าย	41 ม.4 ต.หนองผือ	การผลิต
41	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตไม้กวาดบ้านโพนวิสัยหมู่3	72ม.3 ต.หนองผือ	การผลิต
42	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านม่วงหวาน	49 ม.8 ต.หนองผือ	การผลิต
43	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโพธิ์ไทร	21/1 ม.2 ต.หนองผือ	การผลิต
44	วิสาหกิจชุมชนทอผ้าฝ้ายเกษตรกรบ้านหนองผือหมู่7	2 ม.7 ต.หนองผือ	การผลิต
45	วิสาหกิจชุมชนทอผ้าฝ้ายสิริธรรมชาติบ้านหนองผือหมู่1	87/1ม.1ต.หนองผือ	การผลิต
46	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตไม้กวาดดอกหญ้าหมู่6	52/3ม.6 ต.หนองผือ	การผลิต
47	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านโพนนาดี หมู่4	58ม.4 ต.หนองผือ	การผลิต
รวมทั้งหมด 47 กลุ่ม			

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง (2551) เอกสารสรุปผลการดำเนินงาน ปี2550 หน้า 7

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันไปแล้วแต่วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และลักษณะงานที่เกี่ยวข้อง บางครั้งขึ้นกับผู้ที่ทำให้ความหมายว่าจะมีการปรับใช้การมีส่วนร่วมไปสู่สาขาวิชาใด การอธิบายความหมายที่จะกล่าวจะเน้นอธิบายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้ โดยมีแนวทางพอสรุปได้ดังนี้

ชูชาติ ม่วงสมจิตร (2540: 12) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (participation) คือ การสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมที่กว้างกว่าสามารถเข้ามามี

ส่วนร่วมช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมทั้งมีส่วนได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันอยู่ต่อไปได้

White (1982: 18) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้ได้รับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้เสียในการพัฒนาได้ใช้ความพยายามร่วมกันในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนา ด้วยความรู้สึกร่วมกันในความเป็นเจ้าของ (ownership) หรือหุ้นส่วน เพื่อให้ทำงานหรือโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

พัฒนา นุญชรต้นพันธ์ (2527: 145) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องมีโดยตลอดตั้งแต่การวางแผนโครงการ การเสาะสละกำลังแรงงาน วัสดุ กำลังเงินหรือทรัพยากรใดๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง (2522: 19) ได้อธิบายการมีส่วนร่วม (participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันนั้น จะต้องมียากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อการนั้นๆ เหตุผลเบื้องต้นของการที่คนเราสามารถรวมกันได้ควรจะต้องมีความตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำที่ทำโดยทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ (organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526: 5) ได้อธิบายการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง และการที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว จำเป็นที่จะต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของกลุ่ม ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและการชี้แนะที่ถูกต้องทาง

สุรพล จันทราปิตย์ (2544: 193) สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้ได้รับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้เสียในการพัฒนาได้ใช้ความพยายามร่วมกันในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนา ด้วยความรู้สึกร่วมกันในความเป็นเจ้าของ (ownership) หรือหุ้นส่วน เพื่อให้ทำงานหรือโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

นิรันดร์ จงวุฒิวาศย์ (2527: 183-186) ได้อธิบายการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น รวมทั้งทำให้เกิด

ความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย นอกจากความหมายข้างต้นแล้วยังได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อีกหนึ่งหนึ่งในรูปของสมการว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ
 participation = cooperation + coordination + responsibility

โดยให้ความหมายของความร่วมมือร่วมใจ (cooperation) หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน (coordination) หมายถึง ห่วงเวลา ลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการกระทำกิจกรรมหรืองาน

ความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการกระทำงานและในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมมีอย่างน้อย 3 ประการ คือ

- 1) ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
- 2) ประชาชนสามารถที่จะมีส่วนร่วม
- 3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

ดังนั้น จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า

1) การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาขีดความสามารถของตนเอง โดยมีส่วนร่วมในด้านของความคิด การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมคิดแก้ปัญหา การดำเนินการกิจกรรมชุมชน และการร่วมวางแผนจนนำไปสู่ผลของการปฏิบัติ

2) บุคคลหรือกลุ่มคนต้องมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน โดยเข้าร่วมรับผิดชอบหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วยความเต็มใจและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ

3) การมีส่วนร่วมจะต้องขึ้นอยู่กับความเต็มใจที่จะเข้าร่วม โดยต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการ

4) ลักษณะการกระทำจะผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์มีเป้าหมายมุ่งที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและครอบครัวที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างถาวร

2.2 ลักษณะรูปแบบ ขั้นตอน และการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (participation) เป็นแนวทางการที่องค์ประกอบต่างๆ ทั้งผู้นำชุมชน หรือสมาชิกชุมชนเข้าร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยในการดำเนินการนั้นมีลักษณะของ กระบวนการ (process) มีขั้นตอนที่มุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้ (learning) อย่างต่อเนื่องมีพลวัต (dynamic) คือมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอมีการแก้ปัญหา การร่วมกัน กำหนดแผนงานใหม่ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วม ซึ่งมีความ หลากหลายตามความเกี่ยวข้องของกิจกรรมที่จะทำ เนื่องจากหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้นคือ การระดมความคิด ซึ่งคือการกระจายอำนาจอย่างหนึ่งกับความสัมพันธ์ที่เป็นแนวราบเสมอกากัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งชุมชนในยุคปัจจุบันไม่ใช่ชุมชนตามความเข้าใจเดิมอีกต่อไป กล่าวคือ ชุมชนไม่เพียงแต่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และอยู่ภายใต้วัฒนธรรมชุดเดียวกันเท่านั้น พร้อมทั้งไม่ใช่ชุมชนในความหมายที่เป็นหน่วยการปกครองของรัฐ หากแต่เป็นชุมชนแบบใหม่ที่อาจ เรียกว่า “ชุมชนโดยเจตนา” หรือ intentional community ซึ่งหมายถึงผู้คนจำนวนหนึ่งที่อาจอยู่ใน พื้นที่เดียวกันหรือต่างพื้นที่มารวมกลุ่มกันภายใต้เจตนาที่จะดำเนินกิจกรรมหรือภารกิจอย่างใดอย่าง หนึ่งร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันในระยะเวลาที่ต่อเนื่อง ดังนั้นการพิจารณาศึกษาถึงลักษณะ รูปแบบ ขั้นตอน และการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

ไพรัช เคะชรินทร์ (2527: 13) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชนบท ดังนี้

- 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมถึง ความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิด สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมงานนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหาและ สอนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ
- 6) ร่วมลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและ หน่วยงาน
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ให้บรรลุเป้าหมาย ตามที่วางไว้

8) ร่วมควบคุมติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการหรือกิจกรรมที่ได้ทำโดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

สรุปได้ว่าลักษณะของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษา ค้นคว้า หาสาเหตุของปัญหาเพื่อนำไปสู่การวางแผนในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามประเมินผล

Cohen and Uphoff, N.T. (1977: 10-17) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วม 4 แบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

Cohen & Uphoff (1977: 219 -222) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการ อาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วมโดยให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือ รวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัว
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล นับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

กรรณิกา ชมดี (2524: 13) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วม ออกเป็น 10 รูปแบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมประชุม
- 2) การมีส่วนร่วมออกเงิน
- 3) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
- 4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
- 5) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
- 6) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
- 7) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค

- 8) การมีส่วนร่วมเป็นผู้เริ่มหรือผู้ริเริ่ม
- 9) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน หรือเป็นลูกจ้าง
- 10) การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

จอห์น วุฒิชรรมรักษา (2526: 16) ได้จำแนกการเข้ามามีส่วนร่วมไว้เป็น 5 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นกำหนดความต้องการ
- 2) ขั้นวางแผนการดำเนินงาน
- 3) ขั้นตัดสินใจ
- 4) ขั้นดำเนินการ
- 5) ขั้นติดตามผล

เจมส์ คี บีนทอง (2523: 10) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ชูชาติ ม่วงสมจิตร (2540: 28-29) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมอาจพิจารณาได้ในมิติที่ต่างกัน กล่าวคือ

1) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมโดยพิจารณาถึงระดับการอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการจำแนกที่อยู่บนพื้นฐานของความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งจำแนกเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจไม่มีการบังคับ และการเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถูกบังคับให้เข้าร่วม

2) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมตามวิธีการที่เข้าไปเกี่ยวข้อง จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง (direct participation) เช่น การเข้าร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสละแรงกาย ร่วมสละเวลา ร่วมสละทรัพยากรวัสดุ สนับสนุนแรงงาน ออกเสียงลงคะแนน และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม (indirect participation)

3) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการวางแผนการพัฒนา การจำแนกการมีส่วนร่วมลักษณะนี้จะสัมพันธ์กับขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา

4) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมลักษณะชั้นขององค์การ การจำแนกในลักษณะนี้เป็นการจำแนกตามระดับขององค์การ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- (1) การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์การ

(2) การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์กร

(3) การมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์กร

5) การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามความเข้มข้นและความถี่ของกิจกรรม
จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) การมีส่วนร่วมที่มีความถี่ของกิจกรรมสม่ำเสมอ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น เมื่อมีการทำกิจกรรมบ่อยครั้งหรือเป็นประจำ เช่น มีการประชุมกลุ่มทุกสัปดาห์ มีการประชุมและทำกิจกรรมร่วมกันเป็นปกติวิสัย

(2) การมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ เป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งนัก เช่น มีการจัดประชุมนานๆ ครั้ง หรือการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่นานๆ ครั้งจึงจะเกิดขึ้น

6) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมตามระดับการเข้ามามีส่วนร่วม
จำแนกออกเป็น 7 ประเภท เริ่มจากการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจากน้อยไปจนถึงมาก ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมโดยการชักนำ

(2) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร

(3) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้การศึกษาหรือ

(4) การมีส่วนร่วมโดยได้รับสิ่งจูงใจ

(5) การมีส่วนร่วมเพื่อปฏิบัติการหน้าที่

(6) การมีส่วนร่วมแบบปฏิสัมพันธ์กัน

(7) การมีส่วนร่วมโดยพลังของประชาชนเอง

ดังนั้นสรุปได้ว่าขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์
และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ควรประกอบด้วย

1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
รวมตลอดจนถึงความต้องการของชุมชน

2) ร่วมค้นหา และสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหา
ของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของ
ชุมชน

3) ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อขจัดและ
แก้ไขและสนองความต้องการของชุมชน

4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
- 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษา โครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ตลอดไป รวมทั้งแบ่งลักษณะการเข้าร่วมออกเป็น ร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมออกแรง ร่วมออกเงิน วัสดุอุปกรณ์ ร่วมเป็นกรรมการ

2.2. ระดับ และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ฉรงค์ มหรรณพ และดุสิต เวชกิจ (2534: 28) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์กรประชาชนในท้องถิ่น 7 ระดับ จากน้อยไปหามาก ดังนี้

- ระดับที่ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย ประชาชนเข้ามาร่วมโครงการเพราะถูกบังคับ
- ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถูกล่อใจด้วยผลประโยชน์บางอย่าง
- ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนจะถูกชักชวนให้ความร่วมมือเพราะการโฆษณาการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งพยายามชี้ให้เห็นถึงความดีของ โครงการให้ประชาชนหลงเชื่อจนให้ความร่วมมือ
- ระดับที่ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ประชาชนจะถูกเรียกประชุมแล้วสอบถาม หรือ สัมภาษณ์ว่ามีปัญหาความต้องการอะไร ทางราชการจะเป็นผู้หาทางแก้ไขและวางแผนการปฏิบัติให้
- ระดับที่ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง ประชาชนเริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผน และการดำเนินงานบ้าง แต่การตัดสินใจยังเป็นส่วนของราชการ
- ระดับที่ 6 มีส่วนร่วมสูง ประชาชนมีโอกาสในการให้คำปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดมีโอกาสในการตัดสินใจปัญหา และหาทางแก้ไขด้วยตนเอง จนกระทั่งมีสิทธิ์เสนอโครงการ และเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจในทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินโครงการ

สรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับต่าง ๆ ดังนี้

ระดับ 1-3 เริ่มจากไม่มีส่วนร่วมเลย จนถึงมีส่วนร่วมเล็กน้อย

ระดับ 4-6 มีส่วนร่วมปานกลาง จนถึงระดับสูง

ระดับ 7 เป็นการมีส่วนร่วมในอุดมคติ ถ้าประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับองค์กรประชาชนจนถึงระดับนี้ การดำเนินงานส่งเสริมย่อมจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยง่าย

2.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยหลายประการ ได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนะปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้ ชูเกียรติ ภัยลี (2536: 19) ได้แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมเป็น 3 ปัจจัย คือ

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา เป็นต้น
- 2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ สถานภาพ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง เป็นต้น
- 3) ปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อรับฟังข่าวสารต่างๆ องค์กรอนามัยโลก อ้างถึงใน ศรีสกุล อุทัยธรรม (2543: 15) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ
 - 1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ นั้น จะมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ประการแรกมองเห็นว่าตนจะได้รับผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สองการได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ
 - 2) ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วม และมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วม ควรมีลักษณะดังนี้ ประการแรกเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สองมีกำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอน เพื่อผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพที่เป็นจริงของตนได้ และประการที่สามมีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร
 - 3) ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

สมใจ เข็มเจริญ (2531: 15) ได้กล่าวถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับความมีส่วนร่วม ซึ่งได้แก่ลักษณะส่วนบุคคลต่างๆ คือ

- 1) อายุ
- 2) เพศ
- 3) สถานภาพทางสังคม
- 4) อาชีพ
- 5) การศึกษา
- 6) ถิ่นที่อยู่อาศัย
- 7) ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น
- 8) ปัจจัยอื่นๆ เช่น การอาศัยในเมืองหรือชานเมือง ค่านิยม และทัศนนิยม

Reeder (1974: 39 – 53) ได้สรุปปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

- 1) การปฏิบัติตนให้คล้ายตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกแบบ วิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง
- 2) มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง
- 3) เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตนเอง
- 4) ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา
- 5) ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วย
- 6) การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรต้องกระทำเช่นนั้น
- 7) การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบีบบังคับให้ทำ
- 8) นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ

9) โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

10) ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่คนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11) การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดี เพื่อให้กระทำการเช่นนั้น

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2531: 20) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมดังนี้ คือ

1) ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์ วิหาร

2) ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศหรือตำแหน่ง ทำให้เกิดความเกรงใจที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ช่วย

3) อำนาจบังคับที่เกิดจากคนที่มิอำนาจเหนือกว่า ทำให้เกิดการบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ เช่น บีบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

Harrell 1972 อ้างถึงใน ปรีชากร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 145 – 153) กล่าวว่า ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ใช้เป็นเครื่องมือชี้ปัญหาที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงานมี 3 ประการ คือ

1) ปัจจัยด้านบุคคล (personal factors) หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ประสิทธิภาพในการทำงาน เพศ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผิดชอบ อายุ เวลาในการทำงาน การศึกษา เงินเดือน ความสนใจ เป็นต้น

2) ปัจจัยด้านงาน (factors in the job) ได้แก่ ลักษณะงาน ทักษะในการทำงาน ฐานะทางวิชาชีพ ขนาดของหน่วยงาน ความห่างไกลของบ้านและที่ทำงาน สภาพทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น

3) ปัจจัยด้านการจัดการ (factors controllable by management) ได้แก่ ความมั่นคงในงาน รายรับ ผลประโยชน์ โอกาสก้าวหน้า อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่ สภาพการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ความรับผิดชอบ การสื่อสารกับผู้บังคับบัญชา ความศรัทธาในตัวผู้บริหาร การนิเทศ เป็นต้น

3. วิสาหกิจชุมชน (community enterprise)

อัจฉรา สุขสมบูรณ์ (2545 : 33) ได้กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการเพื่อแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติหรือสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ โดยครอบครัวในชุมชน โดยองค์กรหรือเครือข่ายในชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนนั้นๆ มีหลักคิดที่สำคัญคือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ เพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเองและมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันในชุมชน

วิชิต นันทสุวรรณ (2544 : 2) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนคือการประกอบกิจการที่รวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ชุมชน วิสาหกิจชุมชนมิได้มีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ซึ่งได้แก่ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคม วิสาหกิจชุมชนจึงมีความหมายครอบคลุมกิจกรรมดังต่อไปนี้

1) การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตร เพื่อการพึ่งตนเองและเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชน

2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เช่นผลิตภัณฑ์เครื่องคั้นเพื่อสุขภาพ ไวน์ผลไม้พื้นบ้าน การแปรรูปพืชผักผลไม้พื้นบ้านรูปแบบต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน แหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น

3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน เช่น น้ำปลา ปุ๋ย เครื่องมือ เครื่องใช้ อาหาร และยาสมุนไพร เป็นต้น

4) การพัฒนาระบบตลาด การบริการและสวัสดิการชุมชน เช่นร้านค้าชุมชน ตลาดค้า(ตลาด)ชุมชน ศูนย์สุขภาพพื้นบ้าน เป็นต้น

เสรี พงศ์พิศ (2546 : 39 - 46) ได้อธิบายความเป็นมาและให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน คือการประกอบกิจการขนาดเล็ก เพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งตนเอง ทุนในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเงินแต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม กฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นพี่เป็นน้องไว้ใจกัน วิสาหกิจชุมชนจึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการคือ

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
- 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน

- 3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
- 4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล
- 5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
- 6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ
- 7) มีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 (2548: 2) ในมาตรา 3 ได้ให้ความหมายวิสาหกิจชุมชนว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่ป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

ดังนั้น วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ซึ่งเป็นการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน

3.1 เป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศและคณะ (2544: 24) ระบุว่า วิสาหกิจชุมชน มีเป้าหมายหลักอยู่ 4 ประการคือ

- 1) สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน แก่จุดอ่อนเสริมจุดแข็ง ให้ชุมชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
- 2) สร้างกระบวนการเรียนรู้และระบบการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชนที่ครอบคลุมการจัดการทุกด้าน ให้มีระบบการจัดการการผลิต การแปรรูป การตลาด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดสวัสดิการชุมชน ซึ่งดำเนินการ โดยองค์การชุมชน หรือเครือข่ายองค์กรชุมชนในการวางแผน ดำเนินการ และประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ
- 3) พัฒนาระบบเศรษฐกิจ - สังคมของชุมชนที่มีอิสระพึ่งตนเองได้ ระบบการจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน มีต้นทุนการจัดการต่ำ และเป็นสถาบันทางสังคมที่ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยได้

4) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่กระจายการพัฒนาไปสู่ทุกส่วนของชุมชน ไม่ใช่ระบบที่ให้โอกาสกับผู้ที่เหนือกว่าทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง

3.2 องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2547: 13) องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน ควรมี 7 ประการ คือ

1) ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง อาจมีคนนอกมีส่วนร่วมมือให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นส่วนใหญ่ที่มีอำนาจตัดสินใจ

2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด ซึ่งอาจนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้

3) ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองสามารถริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยไม่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ

4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากล

5) ดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงหลาย ๆ กิจกรรม ประสานสัมพันธ์และเกื้อกูลกัน

6) การเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

7) การพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน

3.3 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2547: 13) ได้แบ่งวิสาหกิจชุมชน เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ได้แก่ การดำเนินการต่างๆ เพื่อกินเพื่อใช้ในท้องถิ่น เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้ชุมชนเกิดความพอเพียงอย่างน้อยให้พออยู่พอกิน หรือพอกินพอใช้ เมื่อลดรายจ่าย รายได้ก็เพิ่มขึ้น

2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า ได้แก่ การนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเข้าสู่ตลาดบริโภคและรวมไปถึงผลผลิตทั่วไปที่เหมือนกัน เหลือใช้ในท้องถิ่นนำออกสู่ตลาดบริโภค โดยการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต หีบห่อ การตลาดและการจัดการต่างๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้

3.4 รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศและคณะ (2544: 23) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบที่ครอบคลุมเกี่ยวกับกิจกรรมดังต่อไปนี้

1) การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรม ที่ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตร เพื่อการพึ่งตนเองและเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรขององค์กรชุมชน/เครือข่ายขององค์กรชุมชน

2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องคั้นเพื่อสุขภาพ ไวน์ผลไม้พื้นบ้าน การแปรรูปพืชผักผลไม้พื้นบ้านรูปแบบต่างๆ ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน แหล่งท่องเที่ยว (ธรรมชาติเกษตร) พิพิธภัณฑ์ชุมชนและอื่นๆ

3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนอง การพึ่งตนเองขององค์กรชุมชนและเครือข่ายขององค์กรชุมชน เช่น น้ำปลา กะปิ ไข่ เครื่องมือเครื่องใช้ อาหาร ยาสมุนไพร และอื่นๆ

4) การพัฒนาระบบการตลาด การบริการและสวัสดิการชุมชน เช่น ร้านค้าชุมชน ร้านค้า (ตลาด) ชุมชน แหล่งนันทนาการ และศูนย์สุขภาพชุมชน และอื่นๆ

การที่องค์กรชุมชน/เครือข่าย พัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนได้ครบทั้ง 4 กิจกรรม และมีการเชื่อมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ และมีความต่อเนื่องจะเกิดเป็น “ระบบวิสาหกิจชุมชน”

3.5 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (เสรี พงศ์พิศ และคณะ 2544: 24-27)

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นเรื่องการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขธรรมชาติ เป็นเรื่องความ มั่งคั่งและมีอยู่มีกินทั้งในวันนี้และวันหน้า เป็นเรื่องของการสร้างระบบเศรษฐกิจระดับฐานรากของสังคมไทยให้เป็นเซลล์เล็ก ๆ ที่เข้มแข็ง ที่ประกอบกันขึ้นเป็นองคาพยพของระบบเศรษฐกิจภาพรวม

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจึงต้องมีแนวทางเฉพาะที่สอดคล้องกับแนวคิด เป้าหมาย และเอื้อให้เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งตนเองได้ ไม่ใช่การทำหนึ่งโครงการภายใต้โครงสร้างที่มีอยู่เดิมของสังคม แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จึงควรเริ่มต้นและการดำเนินงานที่ชุมชน เพราะครอบครัวและชุมชนเป็นหน่วยผลิตที่สร้างผลผลิตจริงของระบบเศรษฐกิจ มีการบริหารจัดการที่มีอิสระ และสอดคล้องกับศักยภาพในการบริหารจัดการขององค์กร

ชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและภูมิปัญญา เพราะครอบครัวและชุมชนเป็นผู้สร้างผลผลิตและสืบทอดภูมิปัญญา จึงควรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม และเป็นการคืนสิทธิในการจัดการการผลิตและการพัฒนา ผลผลิตให้แก่ชุมชน วิสาหกิจชุมชน ที่แท้จริงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการพึ่งตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้จากการจัดการทรัพยากรและผลผลิต แสวงหา และพัฒนาความรู้บนฐานความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชน พัฒนาระบบทุนและสวัสดิการของชุมชน เป็นการสร้างผลผลิตและผลิตภัณท์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมกำกับความสัมพันธ์กับทุกฝ่าย ไม่ใช่การฉวยโอกาส การผลิตในปริมาณมาก และการแสวงหากำไรสูงสุด

การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชน สามารถดำเนินการในรูปแบบการสร้างความร่วมมือกับองค์กร ภายนอก เพราะองค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชน ยังมีข้อจำกัดในความสามารถด้านบริหารจัดการหรือการร่วมทุนกับองค์กรภายนอก โดยมีบทบาทในการดำเนินงานจากชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือ โดยองค์กรชุมชน/เครือข่ายเป็นผู้ตัดสินใจ และเป็นผู้เลือกองค์กรภายนอกเข้ามาในกระบวนการความร่วมมือที่เกิดขึ้น ไม่ใช่การตัดสินใจโดยหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกที่มีใช้องค์กรชุมชน/เครือข่ายสามารถกำหนดมาตรฐานเพื่อรับรองคุณภาพผลิตภัณท์วิสาหกิจชุมชนของตนให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและผู้ใช้บริการ มาตรฐานผลิตภัณท์ของวิสาหกิจชุมชนกำหนดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมทั้งการให้สิทธิในการอนุรักษ์ ดูแล จัดการ แหล่งทรัพยากร แหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนกับองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดระบบการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่เน้นในเรื่องการปรับวิถีคิดของชุมชนแบบพึ่งพาภายนอกมาพึ่งพาตนเอง โดยเชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ในที่สุด โดยหลักการของวิสาหกิจชุมชน คือ มีการเรียนรู้เป็นหัวใจ และมีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย

3.6 ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชน

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542: 124-136) อธิบายว่ามีหลายปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวซึ่งปัจจัยที่สำคัญๆ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน กิจกรรมธุรกิจที่ต้องอาศัยการตลาดจะต้องเริ่มต้นจากนำเงินไปลงทุน ทำการผลิต ทำการค้า ได้รายได้กลับมาเป็นเงินก้อนใหญ่กว่าเดิม ในกรณีที่มีกำไรเงินลงทุนในการทำธุรกิจมีมาจาก 3 แหล่ง คือ เงินทุนตนเอง เงินทุนที่กู้ยืมจากแหล่งเงินทุน

ต่างๆ และเงินทุนที่ได้มาจากการระดมทุน จากคนในชุมชนเอง ถ้าเป็นเงินทุนจากการระดม
 วิชาหกิจในชุมชนมีโอกาสดีบโตได้ดีกว่า กรณีเงินทุนจากการกู้ยืม

2) ปัจจัยด้านการตลาด จะต้องรู้ว่าสินค้าที่ผลิตได้ จะนำไปขายที่ไหนและขายอย่างไร
 กลุ่มวิชาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ เป็นกลุ่มที่มีลูกค้าที่แน่นอนและพอเพียง กลุ่มชุมชนที่มีตลาด
 แน่นอน เพียงพอ จะเป็นกลุ่มวิชาหกิจชุมชน ที่ยืนอยู่ได้ เดิบโตได้ พร้อมกับมีการขยายกิจการ
 ปัจจัยด้านการตลาดเป็น ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของวิชาหกิจชุมชน ตลาดจึงเป็น
 หัวใจของการผลิต เป็นตัวนำการผลิต

3) ปัจจัยด้านการผลิต การจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร ต้องผ่านการวิเคราะห์ทั้งอุปสงค์
 (demand) และ อุปทาน (supply) ในตลาด ความชำนาญของผู้ทำการผลิตเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ
 พอๆ กับโอกาสทางการตลาด การผลิตในชุมชนที่มีต้นทุนการผลิตไม่สูง พร้อมกับผู้ผลิตมีความรู้
 ทักษะ ความชำนาญ สามารถได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้ การผลิตที่จะ
 ประสบผลสำเร็จต้องสอดคล้องกับโอกาสทางการตลาด และผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด

4) ปัจจัยด้านบริหารจัดการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับวิชาหกิจชุมชนแบ่งเป็น 3 ด้าน
 ที่สำคัญ คือ

(1) ด้านระบบเงิน ความสามารถในการระดมทุนและสะสมทุนเป็นปัจจัยที่มี
 ความสำคัญ

(2) ด้านระบบงาน วิชาหกิจชุมชนที่จะประสบผลสำเร็จต้องมีการจัด โครงสร้างการ
 บริหาร มีการแบ่งฝ่าย แบ่งสายงาน เพื่อการควบคุม กำกับอย่างชัดเจน

(3) ด้านระบบบุคลากร ในวิชาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ไม่ค่อยมีสายงานบังคับบัญชา
 ที่ชัดเจน เนื่องจากบุคลากรที่เป็นลูกจ้างมีน้อย บุคลากรของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกและ
 กรรมการ การสั่งการ การบังคับบัญชา การให้คุณให้โทษจึงไม่มี ความสำเร็จของวิชาหกิจชุมชนใน
 ด้านระบบบุคลากรจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและสมาชิกมีสัจจะ คุณธรรมและมีความเสียสละ

5) ปัจจัยด้านผู้นำ ชาวชนบทส่วนใหญ่มีกษัตริย์คนผู้นำ ผู้นำมักเกิดขึ้นโดย
 ธรรมชาติเกิดจากผู้ประสบผลสำเร็จในอาชีพ ความมีบารมี มีความรู้ มีฐานะ เป็นที่พึ่งพาของคนใน
 สังคมได้ วิชาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จมักจะอยู่ได้การนำของบุคคลเหล่านี้ จากการศึกษาจะ
 พบว่าวิชาหกิจชุมชน ที่ก่อตั้งโดยบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพ หรือโดยคณะบุคคลที่เป็นที่
 ยอมรับของชาวบ้าน การระดมทุนจะง่าย กิจการขยายตัวได้รวดเร็ว มีความมั่นคง และโอกาส
 ประสบผลสำเร็จมีสูง

6) ปัจจัยด้านแรงงาน แรงงานในวิชาหกิจชุมชน ที่เป็นลูกจ้างส่วนใหญ่มีน้อย
 โดยมากเป็นประเภททำงานให้ตัวเอง (self - employed) ภายในครอบครัว ส่วนมากพบว่าเป็นแรงงาน ที่

มีความรู้ น้อย ขาดทักษะและ ประสบการณ์ จึงเป็นแรงงานไร้ฝีมือ เป็นแรงงานของคนรุ่นพ่อ แม่ ปู่ ย่า เป็นสำคัญ

7) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก การเกิดขึ้น การคงอยู่ การเติบโตและยั่งยืนของ วิสาหกิจชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชน ต้องร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกัน ทำและร่วมกันรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะรวมถึงการระดมทุน และการใช้ ทุนที่ระดมมา ซึ่งทุนดังกล่าว คือ เงินทุน ดังนั้น การมีส่วนร่วมระดมทุน จึงหมายถึง การร่วมมือ ถือหุ้ น ร่วมลงทุนและการนำทุนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งที่กล่าวมาเป็นปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก ที่นำพาให้วิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จ ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมอย่างเอาการเอางาน เป็นตัว บังชี้ถึงความสามารถพึ่งตนเองได้

3.7 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548: 14) ได้ระบุสาระสำคัญของการส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน ไว้ดังนี้

- 1) ให้มีการจดทะเบียนรับรองสถานะของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ จะขอรับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัตินี้ โดยยื่นขอจดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตร
- 2) ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็น เอกภาพ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชนจังหวัด และคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน
- 3) ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน หรือ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร

- วิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิ : ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการ วิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมทั้งการให้ความรู้ การจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากรหรือภูมิปัญญาของชุมชน มาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่นนั้นๆ หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับ ขบวนการผลิตและบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิ มี ความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเอง

- วิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้แล้ว : ให้มีการส่งเสริมและ สนับสนุนการวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้แล้วอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้ ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับสูงขึ้นตามความพร้อมและ

ความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน การร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพ การผลิต การจัดการและการตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

- เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน : ให้มีการสนับสนุนการจัดตั้ง การประกอบการ การตลาด รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

4) ให้กรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ทั้งในระดับชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการ ระดับจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นเลขานุการ และคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน และกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการ

3.8 บทบาทการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เมธี พยอมพงศ์ (2544: 39) ได้กล่าวถึงบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมกับแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยชุมชนภายใต้แนวคิดหลัก 3 ประการคือ

1) การกระจายอำนาจ หมายถึง สภาวะที่หน่วยงานหรือชุมชนมีอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการดำเนินกิจกรรมของตนเอง ได้อย่างกว้างขวาง การกระจายอำนาจเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนและการวางแผนการพัฒนาต้องอยู่ ภายใต้เงื่อนไขข้อเท็จจริงและความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ กลยุทธ์ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบและกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน จะทำให้ชุมชนเกิดความแข็งแกร่งและยั่งยืน

3) การประชาสังคม แนวคิดนี้เกิดจากสภาพปัญหาในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน ไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้โดยลำพัง ทำให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกร่วมกันมารวมเป็นกลุ่มหรือองค์กรในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์บนพื้นฐานของความรัก ความสามัคคี และเอื้ออาทรต่อกันภายใต้ระบบการจัดการที่มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

ดังนั้นบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คือ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการประชาสังคม ทำให้ชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มีการรวมกลุ่ม และมีอำนาจการตัดสินใจ มีแนวทางวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน

3.9 บทบาทหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นแกนกลางในการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีหน้าที่เป็นผู้ให้การรับรองสถานภาพของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และเป็นสำนักเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีบทบาทหน้าที่ 3 ส่วน คือ

- 1) เป็นหน่วยงานในการรับจดทะเบียนวิสาหกิจ/เพิกถอนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และการเลิกกิจการ
- 2) เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
- 3) ดำเนินการให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายอย่างครบวงจรและเป็นเอกภาพ

จากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ แนวคิดในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยภาพรวมมาจากรากฐานการพัฒนาการเกษตรและสังคมเกษตรเป็นที่ตั้ง ในภาวะปัจจุบัน การเตรียมความพร้อมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น ก็มีหลายหน่วยงานดำเนินการอยู่ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในส่วนกรมส่งเสริมการเกษตรจะต้องเข้าไปบูรณาการหรือต่อยอดการดำเนินงานตั้งแต่ระดับการผลิตจนถึงการสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

3.10 แนวทางการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548: 5-8) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ไว้ดังนี้

- 1) การส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายจะดำเนินการในลักษณะบูรณาการทั้งภายใน หน่วยงานและร่วมกับภาคีทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ งานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยกรมส่งเสริมการเกษตรจะทำหน้าที่เป็นแกนกลาง เพื่อให้เกิดการรวมพลังในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับภาคีต่างๆ

2) การขึ้นของจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย จะเป็นไปได้โดยความสมัครใจและความพร้อมของชุมชน เน้นการสร้างความสำเร็จให้ประชาชนและชุมชนได้ทราบถึงสิทธิประโยชน์วิธีการและขั้นตอนในการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 อย่างทั่วถึง

3) เจ้าหน้าที่ในภาครัฐและเอกชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทเป็นผู้เชื่อมประสานกับวิสาหกิจชุมชนใน 3 เรื่อง คือ

- การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (facilitator) คือ เป็นผู้ช่วยกลุ่มคนให้ทำบางอย่างร่วมกันอย่างได้ผล โดยทำหน้าที่เพียงผู้เอื้อให้เกิดกระบวนการ ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องชี้นำหรือเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

- การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง (catalyst) การให้คำปรึกษา การสร้างความมั่นใจในเรื่องใหม่ๆ โดยการช่วยวิเคราะห์ข้อมูลที่ชุมชนจัดทำ และให้ข้อมูลในสิ่งที่ชุมชนจัดทำว่ามีจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องในส่วนไหน ช่วยเสนอแนะแก้ไขจุดอ่อนนั้นตลอดจนช่วยติดตามผลหรือความก้าวหน้าในเรื่องที่ชุมชนได้เสนอกับหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ

- การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดเครือข่าย (net worker) โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่มีความสนใจร่วมกัน มีปัญหาเหมือนกัน และต้องการสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4) การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจะมุ่งเน้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการทุนของชุมชน ทั้งที่เป็นเงิน ทรัพยากร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเกื้อหนุนกิจการของชุมชน มากกว่าการสนับสนุนในรูปแบบของปัจจัยและเงินให้เปล่าแก่ชุมชน

5) พัฒนาระบบข้อมูลวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและความรู้ในระหว่างวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

3.11 ประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชนต่อเกษตรกรและชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน(2548: 8-9) กล่าวถึงการกำหนดนโยบายให้เกิดการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการผลักดันกฎหมายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรและชุมชน คือ

1) การรวมตัวของเกษตรกรในการประกอบการระดับชุมชนในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนมีความมั่นคง ได้รับการรับรองตามกฎหมาย

2) การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อจัดระเบียบให้เกิดลำดับก่อนหลัง และภาครัฐสามารถรับรู้ข้อมูลที่ต้องการประชาชนต้องการจัดลำดับความต้องการของชุมชนที่อยากให้ภาครัฐสนับสนุน เพื่อให้การส่งเสริมสนับสนุนได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง

3) วิสาหกิจชุมชนที่ยื่นขอจดทะเบียน ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการ ที่พัฒนาและใช้ประโยชน์จากศักยภาพของทุนชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการเข้าถึงแหล่งทุน

4) ระบบเศรษฐกิจชุมชน จะมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปตามตัวแปรดังนี้

4.1 เพศ

สุพรชัย มั่งมีสิทธิ์ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชนในโครงการปลูกป่าของชุมชนศูนย์พัฒนาหมู่บ้านชนบทผสมผสานอำเภอบ้านไผ่ พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชน ได้แก่ เพศ

มนู รอดภัย (2545: 101) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาปากกว้าง ตำบลธรรมเสน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ผลตอบแทน เพศ อายุ และรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วม

4.2 อายุ

ปิยะพร บุญเพ็ญ (2531: 27) ศึกษา ความรู้ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรของสตรีชนบท: ศึกษากรณีสหกรณ์การเกษตรเมืองสวรรค์ จำกัด พบว่า ระดับของอายุเป็นปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการสหกรณ์ของสมาชิกสตรีกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน

สุรแสง พูนเพิ่มสุขสมบัติ (2548 : 92) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการแปรรูปกระท้อนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการแปรรูปกระท้อนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ปราโมทย์ ยอดแก้ว (2544: 70) ศึกษา การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการฯในเชิงบวกได้แก่ อายุ ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ การได้รับการสนับสนุนภายใต้โครงการฯรายจ่ายและขนาดถือครองที่ดิน

4.3 ระดับการศึกษา

ธิดาวดี เหลืองธนะโภค (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า ปัจจัยด้าน ระดับการศึกษา การได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารและการได้รับผลตอบแทนจากการทำงานรวมกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกยุวเกษตรกรในทางบวก

เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546 : 51) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินจังหวัดแพร่ พบว่าปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของหมอดินอาสาประจำตำบลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน ได้แก่ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดิน

4.4 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

นงกาญจน์ บุณย์รักษ์ (2533: 91) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยง ในจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี ภายใต้โครงการของกรมประมง สงเคราะห์ พบว่า จำนวนที่ดินทำกิน ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และความถี่ในการรับข่าวสารด้านการเกษตรและการดำรงชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยง

เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546 : 56) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน คือ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

4.5 จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน

กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน

นพวรรณ เสวตานนท์ (2546 : 92) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา จังหวัดสงขลาพบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีอิทธิพลผลต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาในขั้นตอนตัดสินใจ

4.6 ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม

กรณีศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม

องค์การอนามัยโลก อ้างถึงใน ศรีสกุล อุทัยธรรม (2543: 15) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม คือ ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ นั้น จะมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ประการแรกมองเห็นว่าตนจะได้รับผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สองการได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ

4.7 รายได้ของครัวเรือน

บัวพันธ์ พรรถทิง และคณะ (2532: 86-87) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษา รายได้ การเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

มาณะ จิตติสังคะ (2526: 36) พบว่า รายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของสตรีในชนบทว่ามีปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม

คัฟแมน (Kaufman, 1949: 301) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการเกษตรท้องถิ่น พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.8 เงินทุน

ขวัญชัย วงศ์นิติกร (2532: 115) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้อยู่อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรชานเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านจัดสรรเทพประทาน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจ การเป็นผู้นำทั้งนอก และในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม การติดต่อกับผู้นำ และการได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้อยู่อาศัย

4.9 สถานภาพภายในกลุ่ม

กรณีศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ สถานภาพภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สุเมธ แสงนิ่มนวล (2531 : 71) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก สหกรณ์ในกิจกรรมหมู่บ้านเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสหกรณ์เทศบาลสถานกรุงเทพ ฯ จำกัด โครงการ 4 พบว่า สถานภาพภายในกลุ่มมีผลต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก ชัยโรจน์ ธนสันติ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการสภา ตำบลในงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การเป็นกรรมการ ในกลุ่มก่อให้เกิดความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4.10 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม

นภพร เชื้อขำ (2531 : 74 - 76) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ สมาชิกในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรเมืองมินบุรี จำกัด กรุงเทพมหานครพบว่า ระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกจะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านต่าง ๆ มากกว่าสมาชิกที่มี ลักษณะตรงข้าม

กรณีศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม

4.11 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น

จินตมาณี แสงกาญจนวนิช (2538 : 129-139) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของกลุ่มสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ความรู้เกี่ยวกับการ ดำเนินงาน การจัดฝึกอบรมด้านการเคหกิจเกษตร การแนะนำด้านการเกษตร การสาธิตด้าน การเกษตรและการจัดฝึกอบรมด้านการเกษตร

เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546 : 56) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ หมอคินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ขวัญชัย วงศ์นิติกร (2532 : 115) พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอื่นจะมี ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544 : 58 - 60) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชนในตำบลหลักใต้ พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมทางการเกษตร เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชนใน ตำบลหลักภาคใต้ในขั้นตอนการศึกษาศักยภาพและข้อมูลชุมชน และขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา ชุมชน

กรณีศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น

4.12 การรับข้อมูลข่าวสาร

นางกาญจน์ บุรณรักษ์ (2533 : 91) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยง ได้แก่ ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และความถี่ในการรับข่าวสารด้านการเกษตรและการดำรงชีพ

อาสาฬห์ เกษทรัพย์ (2524 : 28) ได้ศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมาก จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากกว่าผู้ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อย เพราะก่อให้เกิดการถ่ายทอดข่าวสารขึ้น โดยที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้รับข่าวสารและทางราชการเป็นผู้ส่งข่าวสาร

สโรชรัตน์ ศิริรัตน์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครอบครัวในกิจกรรมกองทุนหมู่บ้าน บ้านจันทาร ตำบลจันทาร อำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การได้รับข่าวสาร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

สมพงษ์ แป้นทอง (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษา การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของสมาชิกในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ การได้รับข่าวสารจากวิทยุ เอกสารสิ่งพิมพ์

4.13 การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และ ดูงาน

เพิ่มศักดิ์ สัจจะเวทะ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษา การมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทาน กรณีศึกษา : โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรในเขตชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง มีส่วนร่วมในการใช้น้ำจากโครงการชลประทานในระดับปานกลาง โดยขึ้นอยู่กับจำนวนพื้นที่เพาะปลูก ประเภทของพืชที่เพาะปลูก และการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ดูงาน

นพวรรณ เสวตานนท์ (2546 : 94) พบว่า การได้รับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอุตะเกาในทุกชั้นตอน

จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม วิสาหกิจชุมชน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยศึกษา ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ผลตอบแทนจากกลุ่ม รายได้ของครัวเรือน เงินทุน ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สถานภาพภายในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การรับข้อมูลข่าวสาร การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และ คูงาน และความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานด้านการผลิต การดำเนินงานด้านการตลาดและเครือข่าย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ศึกษา คือสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและขอจดทะเบียนดำเนินการต่อ กับสำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง ณ วันที่ 30 มกราคม 2551 และมีกิจการเป็นประเภทการผลิตสินค้า จำนวน 30 กลุ่ม สมาชิกทั้งหมดจำนวน 501 คน จาก 6 ตำบล คือ ตำบลคุ้มเก่า ตำบลสงเปลือย ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ ตำบลกุดปลาข้าว ตำบลสระพังทอง และตำบลหนองผือ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการคัดเลือกจากประชากรที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีการดำเนินการดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างของ Taro Yamane (1973: 725-727) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)

N = จำนวนประชากรทั้งหมด (ราย)

e = ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น

40

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{501}{1+501*(0.05^2)} \\ &= \frac{501}{1 + 1.2525} \\ &= \frac{1,205}{4.0125} \\ &= 222.42 \end{aligned}$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ จำนวน 223 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.51 ของประชากรที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด

1.2.2 เลือกกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 501 คน จาก 6 ตำบล คือ ตำบลคุ้มเก่า จำนวน 96 คน ตำบลสงเปลือย จำนวน 63 คน ตำบลกุคสีมคุ้มใหม่ จำนวน 50 คน ตำบลกุคปลาข้าว จำนวน 27 คน ตำบลสระพังทอง จำนวน 108 คน และตำบลหนองผือ จำนวน 157 คน ซึ่งในแต่ละตำบลมีจำนวนสมาชิกไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามจำนวนตำบลโดยทอนสัดส่วนขนาดของกลุ่ม ตามจำนวนสมาชิกในแต่ละตำบลได้สมาชิก จาก ตำบลคุ้มเก่า จำนวน 43 คน ตำบลสงเปลือย จำนวน 28 คน ตำบลกุคสีมคุ้มใหม่ จำนวน 22 คน ตำบลกุคปลาข้าว จำนวน 12 คน ตำบลสระพังทอง จำนวน 48 คน และตำบลหนองผือ จำนวน 70 คน แล้วจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก เพื่อให้ได้ตัวอย่างของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ที่มีกิจกรรมประเภทการผลิตสินค้า ตามต้องการ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	ตำบล	จำนวน (กลุ่ม)	ประชากร (คน)	ตัวอย่าง (คน)
1	คุ้มเก่า	6	96	43
2	สงเปลือย	4	63	28
3	กุศลิ้มคุ้มใหม่	4	50	22
4	กุศปลาข้าว	2	27	12
5	สระพังทอง	5	108	48
6	หนองผือ	9	157	70
รวม 6 ตำบล		30	501	223

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) ซึ่งมีลักษณะคำถามปลายปิด (closed – end question) และคำถามปลายเปิด (opened – end question) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปังจั๊ยพื้นฐานส่วนบุคคล ปังจั๊ยทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) สภาพทั่วไปจังหวัดกาฬสินธุ์ (2) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (3) วิสาหกิจชุมชน (4) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ นำผลจากการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 1 มากำหนดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ได้อิงค์ประกอบของตัวแปร ดังนี้

1) ตัวแปรอิสระ

(1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา

(2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม รายได้ของครัวเรือน และ เงินลงทุนในกลุ่ม

(3) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย สถานภาพภายในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การรับข้อมูลข่าวสาร การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และ ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

2) ตัวแปรตาม

(1) การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการ

(2) การมีส่วนร่วมในด้านการผลิต

(3) การมีส่วนร่วมในด้านการตลาดและเครือข่าย

2.2.3 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข

2.2.4 ทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดสอบกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ที่มีกิจการเป็นประเภทการผลิตสินค้า ในอำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย นำผลการสัมภาษณ์ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ไปทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการทดสอบค่าความเที่ยงตรงพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.9792 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ในระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2551 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2551 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ มี 4 ขั้นตอน ตามแนวทางของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547 : 313 - 315) ดังนี้

3.1 ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยต้องเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะต้องมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปสัมภาษณ์รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก เวชภัณฑ์ประจำตัว แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.1.3 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่จะให้สัมภาษณ์

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ คือ

3.2.1 แนะนำตัวผู้ให้สัมภาษณ์ แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้ผู้สัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้รับการสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่กลุ่มเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ เริ่มถามคำถามที่เตรียมไว้โดยใช้คำถามที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างง่าย พยายามให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่ให้สัมภาษณ์จะต้องบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน ซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้

3.3.1 บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด

3.3.2 บันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างควรได้รับบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 ขั้นตอนสุดท้ายของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.4.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างควรได้รับการทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์

3.4.2 กล่าวขอบคุณ กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ทำการลงรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังนี้

4.1 อธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าต่ำสุด (minimum) และค่าสูงสุด (maximum)

4.2 การกำหนดระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยคิดเทียบบัญญัติไตรยางค์จากจำนวนข้อของประเด็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน มีจำนวน 26 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 100 ด้านการผลิต มีจำนวน 18 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 100 ด้านการตลาดและเครือข่าย มีจำนวน 13 ข้อ คิดเป็น ร้อยละ 100 และด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม 57 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลดังนี้

ร้อยละ 1- 20	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด
ร้อยละ 21-40	หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับน้อย
ร้อยละ 41- 60	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
ร้อยละ 61-80	หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับมาก
ร้อยละ 81- 100	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

4.3 ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติ (multiple regression) หาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยสมการวิเคราะห์หมีดังนี้

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n + e$$

โดยที่ Y = ตัวแปรตาม

X = ตัวแปรอิสระ

a = ค่าคงที่ (constant) หรือส่วนตัดแกน Y

$b_1, b_2 \dots b_n$ = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (regression coefficient)

e = ความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่ม

4.4 ข้อเสนอแนะต่างๆ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยจัดลำดับหมวดหมู่ความสำคัญแบบ
ความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 223		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	87	39.0
หญิง	136	61.0
2. อายุ (ปี)		
≤ 30	2	0.9
31 – 40	22	9.9
41 – 50	128	57.3
51 – 60	53	23.8
> 60	18	8.1

$\bar{X} = 48.05$: S.D = 7.64 : Min = 24 : Max = 69

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 223

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	11	4.9
ประถมศึกษาปีที่ 6	93	41.7
ม.ต้นหรือเทียบเท่า	60	26.9
ม.ปลายหรือเทียบเท่า(ปวช.)	51	22.9
อนุปริญญาหรือปวส.	6	2.7
ปริญญาตรี	2	0.9

จากตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

1.1.1 เพศ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนประมาณสองในสาม (ร้อยละ 61.0) เป็นเพศหญิงและ ร้อยละ 39.0 เป็นเพศชาย

1.1.2 อายุ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.3) มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.8 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี อายุต่ำสุด 24 ปี อายุสูงสุด 69 ปี อายุเฉลี่ย 48.05 ปี

1.1.3 การศึกษา สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 41.7) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 รองลงมา ร้อยละ 26.9 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 22.9 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 4.9 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 2.7 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปวส. มีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 0.9) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มรายได้ของครัวเรือน และเงินลงทุน(เงินหุ้น) ในกลุ่ม สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 223		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
≤ 5	38	17.0
6 – 10	81	36.4
11 – 15	77	34.5
16 – 20	17	7.6
> 20	10	4.5
$\bar{X} = 11.12 : S.D = 5.58 : \text{Min} = 3 : \text{Max} = 50$		
2. จำนวนแรงงานภายใน ครัวเรือน (คน)		
< 3	107	48.0
3 – 5	111	49.8
> 5	5	2.2
$\bar{X} = 2.77 : S.D = 0.97 : \text{Min} = 2 : \text{Max} = 7$		
3. ผลตอบแทนจากกลุ่ม (บาท) ต่อปี		
$< 5,000$	70	31.4
5,000 -10,000	132	59.2
$> 10,000$	21	9.4
$\bar{X} = 6,758.30 : S.D = 7,275.22 : \text{Min} = 1,000 : \text{Max} = 50,000$		
4. รายได้ของครัวเรือน (บาท) ต่อปี		
$< 30,000$	28	12.6
30,000-50,000	130	58.2
50,001-70,000	47	21.1
70,001-90,000	8	3.6
$> 90,000$	10	4.5
$\bar{X} = 47,457.40 : S.D = 19,686.43 : \text{Min} = 12,000 : \text{Max} = 150,000$		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	n = 223
5. เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม (บาท)			
<300	66	29.6	
300-500	117	52.5	
501-700	10	4.5	
701-900	3	1.3	
>900	27	12.1	
$\bar{X} = 461.88$; S.D = 398.48; Min = 100 : Max = 3,000			

จากตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

1.2.1 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร สมาชิกวิสาหกิจชุมชนประมาณ หนึ่งในสาม (ร้อยละ 36.4) มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วง 6-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 34.5 มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร อยู่ในช่วง 11-15 ไร่ ร้อยละ 17 มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ กลุ่มตัวอย่างมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 3 ไร่ สูงสุด 50 ไร่ เฉลี่ย 11.12 ไร่

1.2.2 จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49.8) มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนอยู่ในช่วง 3-5 คน รองลงมาร้อยละ 48.0 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อยกว่า 3 คน มีเพียงร้อยละ 2.2 ที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากกว่า 5 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน สูงสุด 7 คน เฉลี่ย 2.77 คน

1.2.3 ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 59.2) ได้ผลตอบแทนจากกลุ่มอยู่ในช่วง 5,000 – 10,000 บาท รองลงมาร้อยละ 31.4 ได้ผลตอบแทนจากกลุ่มน้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 9.4 ที่ได้รับผลตอบแทนจากกลุ่มมากกว่า 10,000 บาท ผลตอบแทนจากกลุ่มต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 50,000 บาท เฉลี่ย 6,758.30บาท

1.2.4 รายได้ของครัวเรือน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.2) มีรายได้ของครัวเรือนต่อปี อยู่ในช่วง 30,000 – 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 21.1 มีรายได้ของครัวเรือนต่อปีอยู่ในช่วง 50,001 – 70,000 บาท รายได้ของครัวเรือนต่อปีต่ำสุด 12,000 บาท สูงสุด 150,000 บาท เฉลี่ย 47,457.40บาท

1.2.5 เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52.5) มีเงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่มอยู่ในช่วง 300-500 บาท รองลงมาร้อยละ 29.6 มีเงินลงทุนในกลุ่มน้อยกว่า 300 บาท เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่มต่ำสุด 100 บาท สูงสุด 3,000 บาท เฉลี่ย 461.88 บาท

1.3 ปัจจัยทางด้านสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย สถานภาพ ภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การรับ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน สรุปดังนี้ ตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n =223

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
ประธานกลุ่ม	30	13.5
คณะกรรมการกลุ่ม	71	31.8
สมาชิกกลุ่ม	122	54.7
2. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ปี)		
<3	126	56.5
3 - 5	73	32.7
> 5	24	10.8
$\bar{X} = 2.87$: S.D = 1.74 : Min = 1 : Max = 9		
3. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น		
3.1 ไม่เป็น	-	-
3.2 เป็น*	223	100.0
กลุ่มเกษตรกร	71	31.8
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	76	34.1
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	108	48.4
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	128	57.4
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	14	6.3
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	87	39.0

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n =223		
ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน *		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่	143	64.1
ประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม	182	81.6
ผู้นำท้องถิ่น	159	71.3
เจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานอื่น	156	70.0
สื่อสิ่งพิมพ์	56	25.1
สื่อวิทยุกระจายเสียง	111	49.8
สื่อวิทยุโทรทัศน์	125	56.1
5. การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม		
สัมมนา และดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน		
ไม่เคย	37	16.6
เคย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	186	83.4
ประชุม	143	64.1
ฝึกอบรมสัมมนา	123	55.2
ดูงาน	79	35.4

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.1 สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.7) มีสถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเป็นสมาชิก รองลงมา ร้อยละ 31.8 สถานภาพภายในกลุ่มเป็นคณะกรรมการ และร้อยละ 13.5 มีสถานภาพเป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1.3.2 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56.5) มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน น้อยกว่า 3 ปี

รองลงมา ร้อยละ 32.7 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่ระหว่าง 3-5 ปี และมีเพียงร้อยละ 10.8 ที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากกว่า 5 ปี ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 9 ปี เฉลี่ย 2.87 ปี

1.3.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นทั้งหมดมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.4) เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. รองลงมา ร้อยละ 48.4 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 39.0 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ร้อยละ 34.1 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 31.8 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และร้อยละ 6.3 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร

1.3.4 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก (ร้อยละ 81.6) ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 71.3 ได้รับข้อมูลจากผู้นำท้องถิ่น ร้อยละ 70.0 ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหน่วยงานอื่น ร้อยละ 64.1 ได้รับข้อมูลจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ร้อยละ 56.1 ได้รับข้อมูลจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ ร้อยละ 49.8 ได้รับข้อมูลจากสื่อวิทยุกระจายเสียง และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อสิ่งพิมพ์น้อยที่สุด ร้อยละ 25.1

1.3.5 การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก (ร้อยละ 83.4) เคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน รองลงมา สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 64.1 เคยเข้าร่วมประชุม ร้อยละ 55.2 เคยเข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนา ร้อยละ 35.4 เคยเข้าร่วมศึกษาดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และมีเพียงร้อยละ 16.6 ไม่เคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต และด้านการตลาดและเครือข่าย ดังนี้

ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n=223

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน		
1. ด้านการวางแผนการดำเนินงาน		
1.1 การวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม	125	56.1
1.2 การกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม	161	72.2
1.3 การจัดทำข้อตกลง /ระเบียบ /ข้อบังคับ / กติกา หรือกฎเกณฑ์	207	92.8
ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน		
1.4 การจัดทำแผนกิจกรรม	188	84.3
1.5 การจัดทำแผนการผลิตและการตลาด	157	70.4
1.6 การกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานของกลุ่ม	176	78.9
2. ด้านคณะกรรมการกลุ่ม		
2.1 การออกแบบโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม	162	72.6
2.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม	216	96.9
2.3 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการ		
2.4 การจัดประชุมคณะกรรมการประจำปี	194	87.0
2.5 การพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการ	192	86.1
2.6 การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การประชุม/สัมมนา	135	60.5
3. ด้านสมาชิกกลุ่ม		
3.1 การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม	205	91.9
3.2 การแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิก	197	88.3
3.3 การจัดประชุมสมาชิกประจำปี	173	77.6
3.4 การจัดกิจกรรมให้คำแนะนำ ปรีกษา และแก้ไขปัญหา		
3.5 การพัฒนาความรู้ให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนโดยการไป	137	61.4
ศึกษาดูงาน ฝึกอบรม ประชุม/สัมมนา		
3.6 การสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิก	217	97.3

ตารางที่ 4.4(ต่อ)

n=223

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4.ด้านการเงิน		
4.1 การระดมหุ้น/เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม	193	86.5
4.2 การจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม	173	77.6
4.3 การจัดหาแหล่งเงินทุน สินเชื่อ	131	58.7
5. การจัดสรรผลประโยชน์		
5.1 การจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก	212	95.1
5.2 การจัดสรรประโยชน์ให้กับชุมชน	194	87.0
5.3 การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่ม	207	92.8
6. การประเมินผลวิสาหกิจชุมชน		
6.1 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	196	87.9
6.2 การติดตามและประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้	181	81.2

จากตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลดังนี้

ด้านการวางแผนการดำเนินงาน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.8) มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อตกลง ระเบียบ ข้อบังคับ กติกา หรือกฎเกณฑ์ ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน รองลงมา ร้อยละ 84.3 มีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 56.1) มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม

ด้านคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.9) มีส่วนร่วมมากที่สุดในการแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 87.0 มีส่วนร่วมในการจัดประชุมคณะกรรมการประจำเดือน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 60.5) มีส่วนร่วมในการศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การประชุม สัมมนา

ด้านสมาชิกกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.3) มีส่วนร่วมในการสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิก รองลงมา ร้อยละ 91.9 มีส่วนร่วมในการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 61.4) มีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยการไปศึกษาดูงาน ฝึกอบรม ประชุม/สัมมนา

ด้านการเงิน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก (ร้อยละ 86.5) มีส่วนร่วมในการระดมหุ้นเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 77.6 มีส่วนร่วมในการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 58.7) มีส่วนร่วมในการจัดหาแหล่งเงินทุน สินเชื่อ

การจัดสรรผลประโยชน์ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.1) มีส่วนร่วมในการจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก รองลงมา ร้อยละ 92.8 มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่ม และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 87.0 มีส่วนร่วมในการจัดสรรประโยชน์ให้กับชุมชน

การประเมินผลวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมาก (ร้อยละ 87.9) มีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน รองลงมา สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 81.2 มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้

ตารางที่ 4.5 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n=223

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการผลิต		
1. กระบวนการผลิต		
1.1 การวิเคราะห์สถานการณ์เบื้องต้น		
1.1.1 การวิเคราะห์แหล่ง ปริมาณ คุณภาพวัตถุดิบ	166	74.4
1.1.2 การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่ผลิต	213	95.5
1.1.3 การวิเคราะห์ความต้องการผลิตภัณฑ์ของตลาด	195	87.4
1.1.4 การวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ผลิต	207	92.8
1.1.5 การวิเคราะห์ต้นทุน กำไร ในการผลิต	198	88.8

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.2 การวางแผนการผลิต		
1.2.1 การจัดหา การใช้วัตถุดิบ	218	97.8
1.2.2 การแบ่งหน้าที่ของสมาชิกที่ทำการผลิต	218	97.8
1.2.3 การกำหนดแหล่งที่มาของวัตถุดิบ	188	84.3
1.3 การจัดการสถานที่ผลิตให้ถูกสุขลักษณะ	206	92.4
1.4 การจัดการวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต	210	94.2
1.5 การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์	204	91.5
1.6 การดำเนินการผลิต	212	95.1
2. การจัดการผลผลิต		
2.1 การแปรรูปผลผลิต	158	70.9
2.2 การบรรจุภัณฑ์	133	59.6
2.3 การจำหน่าย (ขายส่ง/ขายปลีก)	218	97.8
2.4 การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์	190	85.2
2.5 การรวบรวมผลิตภัณฑ์	196	87.9
2.6 การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์	139	62.3

จากตารางที่ 4.5 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลดังนี้

กระบวนการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.5 และ 92.8) มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตและ วิเคราะห์ศักยภาพของผู้ผลิต รองลงมาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก (ร้อยละ 88.8และ87.4) มีส่วนร่วมในวิเคราะห์ต้นทุน กำไร ในการผลิต และ วิเคราะห์ความต้องการผลิตภัณฑ์ของตลาด และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 74.4 มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แหล่ง ปริมาณ คุณภาพวัตถุดิบ

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมด (ร้อยละ97.8 , 95.1 , 94.2 ,92.4 และ 91.5) มีส่วนร่วมในการจัดหา การใช้วัตถุดิบ แบ่งหน้าที่ของสมาชิกที่ทำการผลิต ดำเนินการผลิต จัดการวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต จัดการสถานที่ผลิตให้ถูกสุขลักษณะ และควบคุม ตรวจสอบคุณภาพของ

ผลิตภัณฑ์ตามลำดับ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 84.3 มีส่วนร่วมในการกำหนดแหล่งที่มาของวัตถุดิบ

การจัดการผลผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.8) มีส่วนร่วมในการจำหน่าย (ขายส่ง/ขายปลีก) รองลงมาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก (ร้อยละ 87.9และ85.2) มีส่วนร่วมในการรวบรวมผลิตภัณฑ์และขนส่ง กระจายผลิตภัณฑ์ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.9 และ 62.3) มีส่วนร่วมในการแปรรูปผลผลิตและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 59.6 มีส่วนร่วมในการบรรจุภัณฑ์ ตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการตลาดและเครือข่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n=223

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.ด้านการตลาด		
1.1 การกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า	205	91.9
1.2 การจัดทำรูปแบบการจำหน่าย	181	81.2
1.3 การกำหนดราคา	184	82.5
1.4 การคิดคำนวณ กำไร ขาดทุน	179	80.3
1.5 การส่งเสริมการขาย	170	76.2
1.6 การประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์	200	89.7
1.7 การประเมินการตลาด	201	90.1
2.การเชื่อมโยงเครือข่าย		
2.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน		
2.1.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	159	71.3
2.1.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต	175	78.5
2.1.3 การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด	156	70.0
2.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชน		
2.2.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	150	67.3
2.2.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต	117	52.5
2.2.3 การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด	126	56.5

จากตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลดังนี้

ด้านการตลาด สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 91.9 และ 90.1) มีส่วนร่วมในการกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า และประเมินการตลาด รองลงมาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก (ร้อยละ 89.7, 82.5, 81.2 และ 80.3) มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ กำหนดราคา จัดทำรูปแบบการจำหน่าย และคิดคำนวณ กำไร ขาดทุน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 76.2 มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการขาย

การเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 78.5) มีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต รองลงมาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 71.3 มีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 70.0 มีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด

การเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 67.3) มีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รองลงมาร้อยละ 56.5 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 52.5 มีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต

ตารางที่ 4.7 สรุปการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่างๆของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ค่าเฉลี่ย ของ จำนวนข้อ ที่มีส่วน ร่วม	ค่าร้อยละ จำนวนข้อ ที่มีส่วน ร่วม	แปลผล	ลำดับ
ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	21.21	81.58	มีส่วนร่วมมากที่สุด	2
ด้านการผลิต	15.56	86.44	มีส่วนร่วมมากที่สุด	1
ด้านการตลาดและเครือข่าย	9.87	75.92	มีส่วนร่วมมาก	3
การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม	46.63	81.81	มีส่วนร่วมมากที่สุด	

จากตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่างๆของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายประเด็น สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการผลิต ในระดับมากที่สุด มีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน ส่วนด้านการตลาดและเครือข่าย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis) โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น คือ ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และการแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

	n = 223	
สัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปร	Mean	S.D.
1. ตัวแปรอิสระ		
1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล		
- เพศ (Sex) (ชาย = 1)	0.00	0.49
- อายุ(ปี) (Age)	48.05	7.64
- จำนวนปีที่ศึกษา(ปี) (Education)	8.41	2.80
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร		
- พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่) (Area)	11.12	5.58
- จำนวนแรงงาน (คน) (Labor)	2.77	0.97
- ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม(บาท) ต่อปี(Dividend)	6,758.30	7,275.22
- รายได้ของครัวเรือน (บาท)ต่อปี (Income)	47,457.40	19,686.43
- เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม(บาท) (Capital)	461.88	398.48

ตารางที่ 4.8(ต่อ)

n = 223		
สัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปร	Mean	S.D.
3. ปัจจัยทางสังคม		
- สถานภาพภายในกลุ่ม (Status) (ตำแหน่งบริหาร=1)	0.45	0.50
- ระยะเวลาการเป็นสมาชิก(ปี) (Time)	2.87	1.74
- จำนวนกลุ่มที่เป็นสมาชิกทั้งหมด (กลุ่ม) (Group)	2.23	1.18
- จำนวนแหล่งการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด(แหล่ง) (Information)	4.15	2.05
- จำนวนการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน (ครั้ง) (Conference)	3.28	2.44
2. ตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน)		
- ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน (Y1)	21.21	4.07
- ด้านการผลิต (Y2)	15.56	2.30
- ด้านการตลาดและเครือข่าย (Y3)	9.86	2.95
- การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม (Y4)	46.63	6.29

จากตารางที่ 4.8 ปรากฏผลดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุเฉลี่ย 48.05 ปี ระดับการศึกษาเฉลี่ย 8.41 ปี (ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11.12 ไร่ จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.77 คน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มเฉลี่ย 6,758.30 บาทรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 47,457.40 บาท เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่มเฉลี่ย 461.88 บาท สถานภาพภายในกลุ่มส่วนใหญ่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 2.87 ปี จำนวนกลุ่มที่เป็นสมาชิกเฉลี่ย 2.23 กลุ่ม จำนวนแหล่งการรับข้อมูลข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 4.15 แหล่ง การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานเฉลี่ย 3.28 ครั้ง

ตารางที่ 4.9 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอย
แต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix)

Model	Conf	Capital	Inform	Sex	Age	Status	Area	Dividend	Labor	Group	Time	Edu	Income
Conf	1.000	-.036	-.179	.095	-.095	-.059	-.083	.011	-.021	-.220	-.036	.043	.140
Capital		1.000	.008	-.072	.046	-.106	-.010	-.070	-.252	-.018	-.026	.016	-.693
Inform			1.000	-.075	.016	.107	.015	-.065	-.060	.266	-.292	-.088	.055
Sex				1.000	-.063	-.310	.105	.020	.219	-.009	.295	-.013	-.010
Age					1.000	.049	-.041	-.003	.011	.036	.070	.709	-.126
Status						1.000	-.011	-.055	.014	-.054	-.246	-.012	.058
Area							1.000	-.096	-.161	-.337	-.042	-.037	.026
Dividend								1.000	-.181	-.005	-.310	-.009	-.072
Labor									1.000	-.058	.116	.104	.084
Group										1.000	-.172	-.035	-.039
Time											1.000	.079	-.089
Edu												1.000	-.144
Income													1.000

จากตารางที่ 4.9 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix) ปรากฏผลดังนี้ ตัวแปรอิสระใช้ในการวิเคราะห์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันต่ำ คือ ความสัมพันธ์ในทางบวกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.008 ถึง 0.709 และความสัมพันธ์ในทางลบมีค่าอยู่ระหว่าง -0.005 ถึง -0.693 ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดมีความสัมพันธ์สูง (เกินกว่า 0.80) จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา multicollinearity ซึ่งจะเป็นการละเมิดข้อสมมติฐานที่เกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

3.2 การแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

การแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เข้าสมการพยากรณ์ และอธิบายรูปแบบสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
ในด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t	Sig. t
	ถดถอย (b)		
ค่าคงที่	15.620	7.990	.000
1. เพศ	1.307	3.789	.000
2. อายุ	-9.358E-04	-.034	.973
3. ระดับการศึกษา	-3.838E-02	-.503	.615
4. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	-4.797E-03	-.157	.876
5. จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน	.240	1.375	.171
6. ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม	-1.497E-05	-.628	.531
7. รายได้ของครัวเรือน	7.390E-06	.660	.510
8. เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม	-7.289E-04	-1.284	.200
9. สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	-.268	-.832	.406
10. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	.189	1.755	.081
11. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น	.175	1.174	.242
12. การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	-.126	-1.605	.110
13. การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน	1.414	21.490	.000
R ² = 0.736 SEE = 2.155 F = 44.808 Sig. of F = .000			

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้ค่า F = 44.808 Sig of F = .000 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน) ในรูปเชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R²) มีค่าเท่ากับ 0.736 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการ

เปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 73.6 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 พบว่ามีจำนวน 2 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ เพศ และการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรมสัมมนาและดูงาน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม รายได้ของครัวเรือน เงินลงทุน (เงินหุ้น) ในกลุ่ม สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

$$Y1 = 15.620 + 1.307\text{Sex} - 9.358\text{E-}04\text{Age} - 3.838\text{E-}02\text{Edu} - 4.797\text{E-}03\text{Area} + .240\text{Labor} - 1.497\text{E-}05\text{Dividend} + 7.390\text{E-}06\text{Income} - 7.289\text{E-}04\text{Capital} - .268\text{Status} + .189\text{Time} + .175\text{Group} - .126\text{Information} + 1.414\text{Conference}$$

3.2.2 ด้านการผลิต

ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในด้านการผลิต

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig. t	n = 223
ค่าคงที่	10.601	6.476	.000	
1. เพศ	1.414	4.894	.000	
2. อายุ	1.051E-02	.453	.651	
3. ระดับการศึกษา	-1.580E-02	-.247	.805	
4. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	.102	3.977	.000	
5. จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน	.242	1.657	.099	

ตารางที่ 4.11(ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t	Sig. t
	ถดถอย (b)		
6. ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม	-2.323E-06	-.116	.907
7. รายได้ของครัวเรือน	1.400E-05	1.493	.137
8. เงินลงทุน (เงินหุ้น) ในกลุ่ม	-1.014E-03	-2.134	.034
9. สถานภาพภายในในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	.232	.861	.390
10. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	.206	2.283	.023
11. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น	.144	1.152	.250
12. การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	-7.845E-02	-1.194	.234
13. การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน	.413	7.500	.000
R ² = 0.422 SEE = 1.804 F = 11.731 Sig. of F = .000			

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้ค่า $F = 11.731$ Sig of $F = .000$ หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิต) ในรูปเชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R^2) มีค่าเท่ากับ 0.422 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 42.2 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 พบว่ามีจำนวน 3 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ เพศ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่.05 มีจำนวน 2 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก คือ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม ส่วนอายุ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม รายได้ของครัวเรือน สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นและ

การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิต

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิต ดังนี้

$$\begin{aligned}
 Y2 = & 10.601 + 1.414\text{Sex} + 1.051\text{E-}02\text{Age} - 1.580\text{E-}02\text{Edu} + .102\text{Area} \\
 & + .242\text{Labor} - 2.323\text{E-}06\text{Dividend} + 1.400\text{E-}05\text{Income} - 1.014\text{E-}03\text{Capital} \\
 & + .232\text{Status} + .206\text{Time} + .144\text{Group} - 7.845\text{E-}02\text{Information} \\
 & + .413\text{Conference}
 \end{aligned}$$

3.2.3 ด้านการตลาดและเครือข่าย

ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ถดถอยการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในด้านการตลาดและเครือข่าย

n = 223

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig. t
ค่าคงที่	5.054	2.169	.031
1. เพศ	-6.931E-02	-.169	.866
2. อายุ	1.628E-02	.493	.622
3. ระดับการศึกษา	8.482E-02	.933	.352
4. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	-6.906E-02	-1.894	.060
5. จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน	.334	1.606	.110
6. ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม	6.795E-05	2.391	.018
7. รายได้ของครัวเรือน	1.576E-06	.118	.906
8. เงินลงทุน (เงินหุ้น) ในกลุ่ม	-3.672E-04	-.543	.588
9. สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	2.013	5.244	.000
10. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	-.339	-2.637	.009

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t	Sig. t
	ถดถอย (b)		
11. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น	.876	4.933	.000
12. การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	.380	4.065	.000
13. การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน	-.198	-2.528	.012
R ² = .286 SEE = 2.568 F = 6.455 Sig. of F = .000			

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้ค่า $F = 6.455$ Sig of $F = .000$ หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการตลาดและเครือข่าย) ในรูปเชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R^2) มีค่าเท่ากับ 0.286 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 28.6 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 พบว่ามีจำนวน 4 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นและการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สำหรับ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่ามีจำนวน 2 ตัวแปร ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน และ เงินลงทุน(เงินหุ้น) ในกลุ่ม พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการตลาดและเครือข่าย

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการตลาดและเครือข่าย ดังนี้

$$Y3 = 5.054 - 6.931E-02Sex + 1.628E-02Age + 8.482E-02Edu - 6.906E-02Area + .334Labor + 6.795E-05Dividend + 1.576E-06Income - 3.672E-04Capital + 2.013Status - .339Time + .876Group + .380Information - .198Conference$$

3.2.4 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม

ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ถดถอยการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม

n = 223

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig. t
ค่าคงที่	31.275	8.801	.000
1. เพศ	2.651	4.228	.000
2. อายุ	2.586E-02	.514	.608
3. ระดับการศึกษา	3.064E-02	.221	.825
4. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	2.804E-02	.504	.615
5. จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน	.816	2.573	.011
6. ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม	5.065E-05	1.169	.244
7. รายได้ของครัวเรือน	2.296E-05	1.129	.260
8. เงินลงทุน (เงินหุ้น) ในกลุ่ม	-2.110E-03	-2.046	.042
9. สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	1.978	3.377	.001
10. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	5.653E-02	.288	.773
11. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น	1.194	4.411	.000
12. การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	.176	1.232	.219
13. การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน	1.629	13.620	.000
R ² = 0.634 SEE = 3.917 F = 27.902		Sig. of F = .000	

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้ค่า F = 27.902 Sig of F = .000 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม

(การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม) ในรูปเชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสิ้นใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R^2) มีค่าเท่ากับ 0.634 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 63.4 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 พบว่ามีจำนวน 4 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ เพศ สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นและการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน สำหรับ ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่ามีจำนวน 2 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน และที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ เงินลงทุน (เงินหุ้น)ในกลุ่ม ส่วนอายุ ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มรายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม ดังนี้

$$\begin{aligned}
 Y4 &= 31.275 + 2.651\text{Sex} + 2.586E-02\text{Age} + 3.064E-02\text{Edu} + 2.804E-02\text{Area} \\
 &+ .816\text{Labor} + 5.065E-05\text{Dividend} + 2.296E-05\text{Income} - 2.110E-03\text{Capital} \\
 &+ 1.978\text{Status} + 5.653E-02\text{Time} + 1.194\text{Group} + .176\text{Information} \\
 &+ 1.629\text{Conference}
 \end{aligned}$$

สำหรับสรุปการวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน (2) ด้านการผลิต (3) ด้านการตลาดและเครือข่าย (4) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม ได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 สรุปการวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
วิสาหกิจชุมชน

กิจกรรม	สมการถดถอย	นัยสำคัญทางสถิติ
1. ด้านการบริหารจัดการ	$Y1 = 15.620 + 1.307\text{Sex} - 9.358\text{E-}04\text{Age} - 3.838\text{E-}02\text{Edu} - 4.797\text{E-}03\text{Area} + 0.240\text{Labor} - 1.497\text{E-}05\text{Dividend} + 7.390\text{E-}06\text{Income} - 7.289\text{E-}04\text{Capital} - 0.268\text{Status} + 0.189\text{Time} + 0.175\text{Group} - 0.126\text{Information} + 1.414\text{Conference}$ $R^2 = 0.736$	ระดับ 0.01 -เชิงบวก ได้แก่เพศ และการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรมสัมมนา และดูงาน
2. ด้านการผลิต	$Y2 = 10.601 + 1.414\text{Sex} + 1.051\text{E}02\text{Age} - 1.580\text{E}02\text{Edu} + 0.102\text{Area} + 0.242\text{Labor} - 2.323\text{E-}06\text{Dividend} + 1.400\text{E-}05\text{Income} - 1.014\text{E-}03\text{Capital} + 0.232\text{Status} + 0.206\text{Time} + 0.144\text{Group} - 7.845\text{E-}02\text{Information} + 0.413\text{Conference}$ $R^2 = 0.422$	ระดับ 0.01 -เชิงบวก ได้แก่เพศ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน ระดับ 0.05 -เชิงบวก ได้แก่ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน -เชิงลบ ได้แก่ เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

กิจกรรม	สมการถดถอย	นัยสำคัญทางสถิติ
3. ด้านการตลาด และเครือข่าย	$Y3 = 5.054 - 6.931E-02Sex + 1.628E-02Age + 8.482E-02Edu - 6.906E-02Area + .334Labor + 6.795E-05Dividend + 1.576E-06Income - 3.672E-04Capital + 2.013Status - .339Time + .876Group + .380Information - .198Conference$ $R^2 = 0.286$	<p>ระดับ 0.01</p> <p>-เชิงบวก ได้แก่สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นและการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน</p> <p>-เชิงลบ ได้แก่ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน</p> <p>ระดับ 0.05</p> <p>-เชิงบวก ได้แก่ ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม</p> <p>-เชิงลบ ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน</p>
4. การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน ภาพรวม	$Y4 = 31.275 + 2.651Sex + 2.586E-02Age + 3.064E02Edu + 2.804E-02Area + .816Labor + 5.065E-05Dividend + 2.296E-05Income - 2.110E-03Capital + 1.978Status + 5.653E-02Time + 1.194Group + 1.176Information + 1.629Conference$ $R^2 = 0.634$	<p>ระดับ 0.01</p> <p>-เชิงบวก ได้แก่ เพศ สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นและการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน</p> <p>ระดับ 0.05</p> <p>-เชิงบวก ได้แก่ จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน</p> <p>-เชิงลบ ได้แก่ เงินลงทุน(เงินทุน)ในกลุ่ม</p>

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

4.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.15 ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 223		
ประเด็นปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
(คน)		
<u>ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน</u>		
1.1 ไม่มีการจัดหาแหล่งเงินทุน สินเชื่อ	132	59.2
1.2 การศึกษาคูงาน การฝึกอบรม การประชุม/สัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนไม่เพียงพอ	113	50.7
1.3 การจัดทำระบบบัญชีของกลุ่มไม่เป็นระบบและขาดความรู้	111	49.8
1.4 การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง	48	21.5
1.5 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง	45	20.2
1.6 การจัดทำ ข้อตกลง /ระเบียบ / ข้อบังคับ / กติกา หรือกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไม่เหมาะสม	42	18.8
1.7 การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชนไม่ทั่วถึง	29	13.0
1.8 ไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มและแบ่งหน้าที่ของสมาชิก	25	11.2
1.9 การระดมหุ้น/เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มมีน้อย	24	10.8
1.10 ไม่มีการจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก	1	0.4
<u>ด้านการผลิต</u>		
2.1 ไม่มีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์	170	76.2
2.2 การรวบรวมผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ไม่ทันต่อความต้องการของตลาด	124	55.6
2.3 ขาดความรู้ และงบประมาณในการแปรรูปผลผลิตและการบรรจุภัณฑ์ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด	98	43.9

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.4 การจัดการสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ	78	35.0
2.5 ไม่มีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์	39	17.5
2.6 การดำเนินการผลิตไม่เป็นระบบ	29	13.0
2.7 เครื่องมือ อุปกรณ์ในการผลิตชำรุดไม่ทันสมัย	8	3.6
2.8 ผลิตไม่ทันตามความต้องการตลาด	7	3.1
ด้านการตลาดและเครือข่าย		
3.1 ขาดความรู้ ประสบการณ์ การกำหนดราคา คิดคำนวณ กำไร ขาดทุน	89	39.9
3.2 ตลาดไม่แน่นอน กำหนดราคาไม่ได้	83	37.2
3.3 ไม่มีการประชาสัมพันธ์และ การประเมินการตลาด	64	28.7
3.4 ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน ภายนอกชุมชน	62	27.8
3.5 ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต	46	20.6

จากตารางที่ 4.15 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ให้ความสำคัญในประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 59.2) มีปัญหาในประเด็นไม่มีการจัดหาแหล่งเงินทุน สิ้นเชื้อแก๊สวิสาหกิจชุมชน รองลงมาร้อยละ 50.7 มีปัญหาในประเด็นการศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การประชุม/สัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนไม่เพียงพอ ร้อยละ 49.8 มีปัญหาในประเด็นการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่มไม่เป็นระบบและขาดความรู้ ส่วนปัญหาในประเด็นไม่มีการจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก มีปัญหาน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ด้านการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมาก (ร้อยละ 76.2) มีปัญหาในประเด็นเรื่องไม่มีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ รองลงมาร้อยละ 55.6 มีปัญหาในประเด็น การรวบรวมผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ไม่ทันต่อความต้องการของตลาด ร้อยละ 43.9 มีปัญหาในประเด็น ขาดความรู้ และงบประมาณในการแปรรูปผลผลิตและการบรรจุภัณฑ์ไม่ตรงกับ

ความต้องการของตลาดส่วนประเด็นปัญหาในเรื่องการผลิตไม่ทันตามความต้องการตลาด มีปัญหาน้อยที่สุดร้อยละ 3.1

ด้านการตลาดและเครือข่าย สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 39.9) มีปัญหาในประเด็นขาดความรู้ ประสบการณ์ การกำหนดราคา คิดคำนวณ กำไร ขาดทุน รองลงมาร้อยละ 37.2 มีปัญหาในประเด็นตลาดไม่แน่นอน กำหนดราคาไม่ได้ ร้อยละ 28.7 มีปัญหาในประเด็นไม่มีการประชาสัมพันธ์และ การประเมินการตลาด ร้อยละ 27.8 มีปัญหาในประเด็นขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน ภายนอกชุมชน ส่วนประเด็นที่มีปัญหาน้อยที่สุด ร้อยละ 20.6 คือ ไม่มีตลาดรองรับในการผลิต

4.2 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 223		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน		
1. ควรมีการประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงานในด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติม	18	8.07
2. ควรสนับสนุนแหล่งเงินทุนและสินเชื่อแก่วิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติม	10	4.48
3. หน่วยงานควรมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง	7	3.14
ด้านการผลิต		
4. จัดฝึกอบรม ในด้านการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์	15	6.73
5. จัดฝึกอบรม ให้ความรู้ในด้านการผลิต การแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบรรจุภัณฑ์	8	3.59
ด้านการตลาด		
6. ให้ภาครัฐประกันราคาผลผลิตและผลิตภัณฑ์	6	2.69

จากตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สรุปดังนี้

ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 8.07 เสนอแนะให้มีการประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงานในด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติม ร้อยละ 4.48 เสนอแนะให้มีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนและสินเชื่อแก่วิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติม และ ร้อยละ 3.14 เสนอแนะให้หน่วยงานมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

ด้านการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 6.73 เสนอแนะให้มีการจัดฝึกอบรม ในด้านการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพิ่มเติม และร้อยละ 3.59 เสนอแนะว่าควรฝึกอบรม ให้ความรู้ในด้านการผลิต การแปรรูปการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบรรจุภัณฑ์

ด้านการตลาด สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 2.69 เสนอแนะให้ภาครัฐประกันราคาผลผลิตและผลิตภัณฑ์

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญโดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา(1) ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (2) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและขอต่อทะเบียนดำเนินกิจการต่อ กับสำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง ณ วันที่ 30 มกราคม 2551 และมีกิจการเป็นประเภทการผลิต จำนวน 30 กลุ่ม สมาชิกรวมทั้งสิ้นจำนวน 501 คน

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างของ Yamane (1973) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 223 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.51 ของประชากร ทำการสุ่มตัวอย่างสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยทอนสัดส่วนขนาดของกลุ่ม แล้วจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งชนิดปลายเปิดและปลายปิด ซึ่งสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือตอนที่ 1 ปึงจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปึงจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (pretest) โดยสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha of coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.9792

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ (1) ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด (2) หาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ โดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05

1.3 สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.3.1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

1) ปึงจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุเฉลี่ย 48.05 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2) ปึงจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11.12 ไร่ จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.77 คน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มเฉลี่ย 6,758.30 บาท/ปี รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 47,457.40 บาท/ปี เงินลงทุน(เงินหุ้น) ในกลุ่มเฉลี่ย 461.88 บาท

3) ปึงจัยทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่มีสถานภาพภายในกลุ่มเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 2.87 ปี มากกว่าครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. สำหรับการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจาก ประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรมสัมมนา และดูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมประชุม รองลงมาเป็นการฝึกอบรมสัมมนา มีส่วนน้อยเข้าร่วมดูงาน

1.3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

(1) ด้านการวางแผนการดำเนินงาน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อตกลง ระเบียบ ข้อบังคับ กติกา หรือกฎเกณฑ์ ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน รองลงมามีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม มีส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม

(2) ด้านคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม รองลงมามีส่วนร่วมในการจัดประชุมคณะกรรมการประจำเดือน มีส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การประชุม สัมมนา

(3) ด้านสมาชิกกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วมในการสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิก รองลงมามีส่วนร่วมในการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม มีส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนการพาไปศึกษาดูงาน ฝึกอบรม ประชุม/สัมมนา

(4) ด้านการเงิน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วม ในการระดม ทุนเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม รองลงมา มีส่วนร่วมในการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม มีส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการจัดหาแหล่งเงินทุน สินเชื่อ

(5) การจัดสรรผลประโยชน์ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วม ในการจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก รองลงมา มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่ม มีส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการจัดสรรประโยชน์ให้กับชุมชน

(6) การประเมินผลวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน มีส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้

2) ด้านการผลิต

(1) กระบวนการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตเรียงตามลำดับคือ การแบ่งหน้าที่ของสมาชิกที่ทำการผลิต การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่ผลิต การดำเนินการผลิต การจัดการวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต การวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ผลิต การจัดการสถานที่ผลิตให้ถูกสุขลักษณะ การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์ต้นทุน กำไร ในการผลิต การวิเคราะห์ความต้องการผลิตภัณฑ์ของตลาด การวางแผนการผลิต การจัดหา การใช้วัตถุดิบ และการกำหนดแหล่งที่มาของวัตถุดิบ และการวิเคราะห์สถานการณ์เบื้องต้น การวิเคราะห์แหล่ง ปริมาณ คุณภาพวัตถุดิบ

(2) การจัดการผลผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการผลผลิตตามลำดับคือ มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการจำหน่าย (การขายส่ง/ขายปลีก) การรวบรวมผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการบรรจุภัณฑ์

3) ด้านการตลาดและเครือข่าย

(1) ด้านการตลาด สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วมตามลำดับในการกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า การประเมินการตลาด การประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา การจัดทำรูปแบบการจำหน่าย การคิดคำนวณ กำไร ขาดทุน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำนวนน้อยมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการขาย

(2) การเชื่อมโยงเครือข่าย สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน เรียงตามลำดับคือ การเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยในการเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชน เรียงตามลำดับคือ การเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภาพรวม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ในการดำเนินงานด้านการผลิต และ ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ส่วนในด้านการตลาดและเครือข่าย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

1.3.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 มี 2 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก คือ เพศ และการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรมสัมมนาและดูงาน

2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก คือ เพศ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน สำหรับตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .05 มี

จำนวน 2 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความสัมพันธ์เชิงบวก คือ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม

3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและเครือข่าย ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก คือ สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นและการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ส่วนตัวแปรที่มีผลในเชิงลบ คือ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สำหรับตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความสัมพันธ์เชิงบวก คือ ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม ส่วนตัวแปรที่มีผลในเชิงลบ คือ การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน

4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ภาพรวม ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก คือ เพศ จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นและการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน สำหรับตัวแปรที่มีผลในเชิงลบ คือ เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม ตัวแปรอิสระที่มีผลกับตัวแปรตามทีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีจำนวน 2 ตัวแปร โดยจำแนกเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก คือ จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ เงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม

1.3.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มากกว่าครึ่งมีปัญหาในประเด็นไม่มีการจัดหาแหล่งเงินทุน สินเชื่อแก่วิสาหกิจชุมชน รองลงมา มีปัญหาในประเด็นการศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การประชุม/สัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนไม่เพียงพอ การจัดทำระบบบัญชีของกลุ่มไม่เป็นระบบและขาดความรู้ และไม่มีการจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก

ด้านการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก มีปัญหาในประเด็นเรื่องไม่มีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ รองลงมา มีปัญหาในประเด็น การรวบรวมผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ไม่ทันต่อความต้องการของตลาด ขาดความรู้ และงบประมาณในการแปรรูป

ผลผลิตและการบรรจุภัณฑ์ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด และมีปัญหาในเรื่องการผลิตไม่ทันตามความต้องการตลาด

ด้านการตลาดและเครือข่าย สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประมาณหนึ่งในสาม มีปัญหาในประเด็นขาดความรู้ ประสบการณ์ การกำหนดราคา คิดคำนวณ กำไร ขาดทุน รองลงมา ตลาดไม่แน่นอน กำหนดราคาไม่ได้ ไม่มีการประชาสัมพันธ์และ การประเมินการตลาด ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน ภายนอกชุมชน และไม่มีตลาดรองรับในการผลิต

1.3.5 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในด้านต่างๆดังนี้

ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเสนอแนะให้มีการประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงานในด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติม และควรให้หน่วยงานมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนแหล่งเงินทุนและสินเชื่อแก่วิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติม

ด้านการผลิต สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเสนอแนะให้มีการ ฝึกอบรม ให้ความรู้ในด้านการผลิต การแปรรูปการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบรรจุภัณฑ์และควรมีการฝึกอบรม ในด้านการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เพิ่มเติม

ด้านการตลาด สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเสนอแนะให้ภาครัฐประกันราคาผลผลิตและผลิตภัณฑ์

2. อภิปรายผล

2.1 ปัจจัยทางด้านสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.2.1 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจาก ประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม อาจเป็นเพราะว่าประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มส่วนใหญ่จะมีโอกาสในการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา หรือติดต่อกับหน่วยงานราชการ มากกว่าสมาชิก ทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนมาก จึงสามารถนำข้อมูลข่าวสารมาถ่ายทอดแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่สม่ำเสมอ และประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มอยู่ใกล้ชิดสมาชิกกลุ่ม ทำให้แจ้งข่าวสารแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้ตลอดเวลา

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.2.1 ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) *เพศ* มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิตและด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า เพศ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มนุ รอดภัย (2545: 101) พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาปากกว้าง เช่นเดียวกับ การศึกษาของ สุพรชัย มั่งมีสิทธิ์ (2535: บทคัดย่อ) ที่พบว่า เพศ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชนศูนย์พัฒนาหมู่บ้านชนบทผสมผสานอำเภอบ้านไผ่

2) *การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน* มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิตและด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าถ้าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้รับการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน มากขึ้น จะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เพิ่มศักดิ์ ลัจจะเวท (2545 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในเขตชลประทาน โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง ขึ้นอยู่กับการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ดูงาน และ เช่นเดียวกับ อนุรักษ์ ชีระโชติ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่ของโครงการเขื่อนปัตตานี พบว่า ปัจจัยด้านจำนวนครั้งได้รับการฝึกอบรมของสมาชิก เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ และการวิจัยของ นพวรรณ เสวตานนท์ (2546 : 94) พบเช่นเดียวกันว่า การได้รับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอยู่ตะเภานในทุกขั้นตอน

3) *ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร* มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต อย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าถ้าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร มากขึ้น จะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ นงกาญจน์ บุรณรักษ์ (2531: 91) พบว่า จำนวนที่ดินทำกิน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยง เช่นเดียวกับการศึกษาของเทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546 : 56) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน คือ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

4) ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าถ้าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นภพร เชื้อขำ (2531 : 74 - 76) ที่พบว่า ระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกจะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านต่าง ๆ มากกว่าสมาชิกที่มีลักษณะตรงข้าม และจากการศึกษาของ เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546 : 56) ยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม

5) สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและเครือข่ายและด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นสถานภาพภายในกลุ่มมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่สถานภาพภายในกลุ่มซึ่งจากการวิจัยของ พรทิพย์ ศรีแสงจันทร์ และคนอื่น ๆ (2538 : บทคัดย่อ) ยังพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร 3 อันดับ คือ คณะกรรมการ กิจกรรมกลุ่ม และสมาชิก นอกจากนี้การวิจัยของ สุเมธ แสงนันทนวล (2531 : 71) ยังพบว่า สถานภาพภายในกลุ่มมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในกิจกรรมหมู่บ้านเทศบาล เช่นเดียวกับ ชัยโรจน์ ธนสันติ (2535 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การเป็นกรรมการในกลุ่มก่อให้เกิดความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

6) การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและเครือข่ายและด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าถ้าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นมากขึ้น จะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จินดามณี แสงกาญจนวนิช (2538 : 129-139) ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น เช่นเดียวกับ การศึกษาของขวัญชัย วงศ์นิติกร (2532 : 115) ที่พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอื่นจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และการวิจัยของ เกษตรฉัตร รัตนศรี

(2544 : 58 - 60) ยังพบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมทางการเกษตร เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชนในตำบลหลักภาคได้ในขั้นตอนการศึกษาศักยภาพและข้อมูลชุมชน และขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ กรณีศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น

7) การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและเครือข่าย อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าถ้าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น จะมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นงกาญจน์ บุณรักษ์ (2533 : 91) ที่พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยง ได้แก่ ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และความถี่ในการรับข่าวสารด้านการเกษตรและการดำรงชีพ และจากการศึกษาของ อาสาพห์ เกษทรัพย์ (2524 : 28) พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมาก จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากกว่าผู้ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อย เพราะก่อให้เกิดการถ่ายทอดข่าวสารขึ้น โดยที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้รับข่าวสารและทางราชการเป็นผู้ส่งข่าวสาร นอกจากนี้ สโรชรัตน์ กิรีรัตน์ (2531: บทคัดย่อ) กล่าวว่า การได้รับข่าวสาร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม นอกจากนั้นการศึกษาของ สมพงษ์ แป้นทอง (2539 : บทคัดย่อ) ยังพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ การได้รับข่าวสารจากวิทยุ เอกสาร สิ่งพิมพ์

8) ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและเครือข่าย อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าถ้าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับผลตอบแทนจากกลุ่มมากขึ้น จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มนุ รอดภัย (2545: 101) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน เขาปากกว้าง ตำบลธรรมเสน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยด้าน ผลตอบแทน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วม

9) จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าถ้าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนแรงงานภายในครัวเรือนมากขึ้น จะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย

ของ กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน นอกจากนี้ นพวรรณ เสวตานนท์ (2546 : 92) ยังพบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีอิทธิพลผลต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาในขั้นตอนตัดสินใจ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

เพื่อที่จะทำให้การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จ สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน จึงมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยดังนี้

3.1.1 ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

- 1) ควรมีการจัดการแหล่งเงินทุน สินเชื่อให้แก่วิสาหกิจชุมชน
- 2) ควรมีการจัดประชุม ฝึกอบรมสัมมนาและศึกษาดูงาน ด้านวิสาหกิจชุมชนให้แก่สมาชิกตลอดทั้งฝึกอบรมให้ความรู้ในการจัดทำระบบบัญชีกลุ่มให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- 3) ควรให้หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากยิ่งขึ้น

3.1.2 ด้านการผลิต

- 1) ควรมีการจัดฝึกอบรมศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้ความรู้ด้านรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) ควรมีการจัดรูปแบบการรวบรวมผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ อย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.3 ด้านการตลาดและเครือข่าย

- 1) ควรให้มีการจัดฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน ในเฉพาะเรื่อง เช่น การกำหนดราคา คิดคำนวณ กำไร ขาดทุน การประชาสัมพันธ์และ การประเมินการตลาด การเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน ภายนอกชุมชน
- 2) หน่วยงานของรัฐควรมีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือด้านการตลาดแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้วย

3) ควรมีการประเมินการตลาด ประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นประจำ

3.1.4 คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอ และกรรมการวิสาหกิจชุมชน

1) จะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของจังหวัด ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ควรกำหนด เช่น การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

3.1.5 ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนประจำจังหวัด และ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอ

1) ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานให้ครอบคลุม ครบถ้วน และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้มีผลในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการพัฒนาความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดความชำนาญในการปฏิบัติงาน ให้เป็นมืออาชีพในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่อำเภออื่นหรือทั้งจังหวัด เพื่อนำผลวิจัยมาพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน เพื่อทราบปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประสบผลสำเร็จและปัจจัยที่ทำให้มีปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

3.2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็น ความพึงพอใจของสมาชิกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เพื่อที่จะนำผลการวิจัยมาวางแผนในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนและต่อเนื่องตลอดไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรณีศึกษา ชมดี (2524) “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสาหร่าย ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กรณีศึกษา เชื้อศิริถาวร (2544) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภออุบล จังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2547) คู่มือการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) “วิสาหกิจชุมชน” (อัคราเสนา)
- เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544) “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชนในตำบลหลักภาคใต้” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ขวัญชัย วงศ์นิติกร (2532) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้อยู่อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรเทพประทาน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จินตมณี แสงกาญจนวนิช (2538) “ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2526) การบริหารการพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์
- ฉวีจันทร์ วุฒิสรรภรักษา (2526) “ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ในโครงการสร้างงานในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัล

- ดีเด่นของตำบลคู้้งพะยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญา
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ชัยโรจน์ ธนสันติ (2535) "การมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในงานอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ: ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ชูเกียรติ ภัยลี (2536) "การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ
ปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงาน กับพื้นที่ที่ไม่มีการ
ปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา"
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมวิทยา
และมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ชูชาติ ม่วงสมจิตร์ (2540) "การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วน
ร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร"
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- ณรงค์ มหรรณพ และคูสิต เวชกิจ (2534) "องค์กรประชาชนในการส่งเสริมการป่าไม้" ใน
เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการป่าไม้ หน่วยที่ 8
หน้า 491 - 541 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริม
การเกษตรและสหกรณ์
- ณรงค์ เพชรประเสริฐ(2542) *ธุรกิจชุมชน: เส้นทางที่เป็นไปได้* กรุงเทพมหานคร จัดพิมพ์โดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- คูสิต เวชกิจ (2535) "การมีส่วนร่วมของประชาชนและการระดมทรัพยากรเพื่อการป่าไม้ชุมชน"
ใน เอกสารการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หน่วยที่ 5 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546) " การมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงาน
พัฒนาที่ดินจังหวัดแพร่ " วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ธิดาวดี เหลืองชนะ โภค (2544) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรใน
โรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- นงกาญจน์ บุณนรักษ์ (2533) "คุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยงใน
จังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี ภายใต้โครงการของกรมประชาสงเคราะห์
ปี พ.ศ. 2533" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะเกษตร บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นพวรรณ เสวตานนท์ (2546) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา จังหวัดสงขลา" วิทยานิพนธ์ปริญญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- นภพร เชื้อขำ (2531) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์
การเกษตรเมืองมีนบุรี จำกัด กรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน
พัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภารการพิมพ์
- _____. (2531) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร
ศักดิ์โสภารการพิมพ์
- บัวพันธ์ พรรถทิง และคนอื่น ๆ (2532) "รายงานการวิจัยเรื่องการเข้าร่วมในขบวนการพัฒนา
ของชาวบ้าน กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อาสาศัมคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547) "การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวล
สาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน้าที่ 9 หน้า 313-315
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- ปราโมทย์ ยอดแก้ว (2544) "การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสื่อม
โทรม ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดมุกดาหาร" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ปรียากร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล* กรุงเทพมหานคร
สหมิตรออฟเซต
- ปิยะพร บุญเพ็ง (2531) "ความรู้ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตร
ของสตรีชนบท: ศึกษากรณีสหกรณ์การเกษตรเมืองสรรค์ จำกัด" วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- “พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548” (2548, 18 มกราคม) ราชกิจจานุเบกษา
ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 122 ตอนที่ 6 ก หน้า 1-20
- พัฒน์ บุญรัตน์พันธ์ (2527) *หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์
- เพิ่มศักดิ์ สัจจะเวท (2545) " การมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทาน
กรณีศึกษา : โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง จังหวัดร้อยเอ็ด " วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การ
พัฒนาปัจจุบัน” *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา* หน้า 6-7
กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภากการพิมพ์
- มนู รอดภัย (2545) " ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน
เขาปากกว้าง ตำบลธรรมเสน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี " วิทยานิพนธ์ปริญญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช
- มาฆะ จิตตะสังคะ (2526) “การพัฒนาสตรีชนบทในประเทศไทย” เอกสารประกอบคำบรรยาย
สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 36
- เมธี พยอมพงศ์ (2544) *เศรษฐกิจชุมชน : ทางเลือกเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน* เชียงใหม่
คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) *การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทย
อนุเคราะห์ไทย
- วิจิต นันทสุวรรณ. (2544) *แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน.กรุงเทพมหานคร*
เจริญวิทย์การพิมพ์
- ศรีสกุล อุทัยธรรม (2543) "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการอนุรักษ์
แม่น้ำเพชรบุรี: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี" ภาคนิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์
- สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ม.ป.ป.) *วิสาหกิจชุมชนคืออะไร* กรุงเทพมหานคร
สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง (2551) “รายงานผลการดำเนินงาน ปี 2550” กาศสินธุ์.(อัคราเนา)

- สโรชรรัตน์ ศิริรัตน์ (2531) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครอบครัวในกิจกรรม
กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านจันทาร ตำบลจันทาร อำเภอเมืองร้อยเอ็ด" วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สมพงษ์ แป้นทอง (2539) "การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบ
ความสำเร็จในการดำเนินงาน" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- สมใจ เข้มเจริญ (2531) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษากรณี
ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่" วิทยานิพนธ์ปริญญา
สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- เสรี พงศ์พิศ. (2546) *ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไท.
- เสรี พงศ์พิศ และ คณะ (2544) *วิสาหกิจชุมชน : แผนแม่บท แนวคิด แนวทาง ตัวอย่าง
พระราชบัญญัติ* กรุงเทพมหานคร เจริญวิทย์การพิมพ์
- สุพรชัย มั่งมีสิทธิ์ (2535) "การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชนในโครงการของ
องค์กรพัฒนาเอกชน: ศึกษากรณีโครงการป่าชุมชนที่ริเริ่มโดยศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน
ชนบทผสมผสาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น" วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุเมธ แสงนิมมवल (2531) " ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในกิจกรรมหมู่บ้าน
เดหบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสหกรณ์เดหบาลสถานกรุงเทพ ฯ จำกัด
โครงการ 4 " วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาส่งเสริม
และนิเทศศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุรแสง พูนเพิ่มสุขสมบัติ (2548) " การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการแปรรูปกระท้อนของ
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี " วิทยานิพนธ์ปริญญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช
- สุรพล จันทราปัดย์ (2544) "หน่วยที่ 13 การนิเทศในการบริหารโครงการส่งเสริมการเกษตร" ใน
*เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารและการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตร เล่ม 2
นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*

- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2522) “คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน 2
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2522 ภาคปลาย” (อัดสำเนา)
- อาสาฬห์ เกษทรัพย์ (2534) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อัจฉรา สุขสมบูรณ์ (2545) “วิสาหกิจชุมชน.....ทิศทางใหม่ของการพัฒนาภาคการเกษตร”
วารสารส่งเสริมการเกษตร (กันยายน) : 33,176
- Cohen, J.M. and N.T. Uphoff (1977) *Rural Development Participation : Concept and
Measures For Project Design, implementation and Evaluation*. New York :
Cornell University
- Kaufman.H.F (1949) “Participation Organized Activities” in Selected Kentucky Localities:
Agricultural, 528 Experiment Station Bullerins
- Reeder, W.W. (1974). *Some Aspect of the Informal Social Participation of farm families in New
York State*. New York : Cornell University.
- Taro Yamane (1973). *statistics :An Introductory Analysis*. 3rd ed New York : Harper
& Row Publishers.
- White, Alastair T. (1982) *The Community Participation A Discussion of the Agreements
Community Participation : Current issue and Lesson Learned*. Learned. USA.
The United Nations Children,s fund.
- <http://www.amphoe.com/picture/3/map1190624840> ค้นคืนวันที่ 19 กันยายน 2551

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ○ หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์ตรงตามความเป็นจริง โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.1 เพศ

1. ชาย

2. หญิง

1.2 ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ

1. ไม่ได้รับการศึกษา

2. ประถมศึกษาปีที่ 4

3. ประถมศึกษาปีที่ 6

4. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)

6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)

7.ปริญญาตรี

2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.1 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร รวมทั้งสิ้น.....ไร่

2.2 จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวน.....คน

1. ชาย จำนวน.....คน

2. หญิง จำนวน.....คน

- 2.4 ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม จำนวน.....บาท/ปี
- 2.5 รายได้ของครัวเรือน จำนวน..... บาทต่อปี
- 2.6 ท่านมีเงินลงทุน(เงินหุ้น)ในกลุ่ม จำนวน.....บาท

3. ปัจจัยทางด้านสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

3.1 สถานภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน(มกราคม 2550 – มกราคม 2551)

1. ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ระบุตำแหน่ง).....
3. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

3.2 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....ปี

3.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น

1. กลุ่มเกษตรกร	☐ เป็น	☐ ไม่เป็น
2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	☐ เป็น	☐ ไม่เป็น
3. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	☐ เป็น	☐ ไม่เป็น
4. กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	☐ เป็น	☐ ไม่เป็น
5. สหกรณ์การเกษตร	☐ เป็น	☐ ไม่เป็น
6. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	☐ เป็น	☐ ไม่เป็น

3.4 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

1. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่	☐ ได้รับ	☐ ไม่ได้รับ
2. ประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม	☐ ได้รับ	☐ ไม่ได้รับ
3. ผู้นำท้องถิ่น	☐ ได้รับ	☐ ไม่ได้รับ
4. เจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานอื่น	☐ ได้รับ	☐ ไม่ได้รับ
5. สื่อ สิ่งพิมพ์	☐ ได้รับ	☐ ไม่ได้รับ
6. สื่อ วิทยุ	☐ ได้รับ	☐ ไม่ได้รับ
7. สื่อ โทรทัศน์	☐ ได้รับ	☐ ไม่ได้รับ

3.5 การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และ คูงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

(มกราคม 2550 – มกราคม 2551)

1. ไม่เคยได้เข้าร่วม
2. เคยเข้าร่วม (จำนวนครั้งต่อ ปี)
() 1. ประชุม	จำนวน.....ครั้ง
() 2. ฝึกอบรม สัมมนา	จำนวน.....ครั้ง
() 3. คูงาน	จำนวน.....ครั้ง

**ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านบริหารจัดการของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์**

[ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	การมีส่วนร่วม	
	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม
ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน		
1. ด้านการวางแผนการดำเนินงาน		
1.1 การวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม		
1.2 การกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม		
1.3 การจัดทำข้อตกลง / ระเบียบ / ข้อบังคับ / กติกา หรือกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน		
1.4 การจัดทำแผนกิจกรรม		
1.5 การจัดทำแผนการผลิตและการตลาด		
1.6 การกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานของกลุ่ม		
2. ด้านคณะกรรมการกลุ่ม		
2.1 การออกแบบโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม		
2.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม		
2.3 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการ		
2.4 การจัดประชุมคณะกรรมการประจำเดือน		
2.5 การพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการ		
2.6 การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การประชุม/สัมมนา		
3. ด้านสมาชิกกลุ่ม		
3.1 การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม		
3.2 การแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิก		
3.3 การจัดประชุมสมาชิกประจำปี		
3.4 การจัดกิจกรรมให้คำแนะนำ ปรีกษา และแก้ไขปัญหา		
3.5 การพัฒนาความรู้ให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยการไปศึกษาดูงาน ฝึกอบรม ประชุม/สัมมนา		
3.6 การสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิก		

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	การมีส่วนร่วม	
	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม
4.ด้านการเงิน		
4.1 การระดมหุ้น/เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม		
4.2 การจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม		
4.3 การจัดหาแหล่งเงินทุน สินเชื่อ		
5. การจัดสรรผลประโยชน์		
5.1 การจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก		
5.2 การจัดสรรประโยชน์ให้กับชุมชน		
5.3 การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่ม		
6. การประเมินผลวิสาหกิจชุมชน		
6.1 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน		
6.2 การติดตามและประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้		

ตอนที่ 2 (ต่อ) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	การมีส่วนร่วม	
	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม
ด้านการผลิต		
1. กระบวนการผลิต		
1.1 การวิเคราะห์สถานการณ์เบื้องต้น		
1.1.1 การวิเคราะห์แหล่ง ปริมาณ คุณภาพวัตถุดิบ		
1.1.2 การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่ผลิต		
1.1.3 การวิเคราะห์ความต้องการผลิตภัณฑ์ของตลาด		
1.1.4 การวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ผลิต		
1.1.5 การวิเคราะห์ต้นทุน กำไร ในการผลิต		
1.2 การวางแผนการผลิต		
1.2.1 การจัดหา การใช้วัตถุดิบ		
1.2.2 การแบ่งหน้าที่ของสมาชิกที่ทำการผลิต		
1.2.3 การกำหนดแหล่งที่มาของวัตถุดิบ		
1.3 การจัดการสถานที่ผลิตให้ถูกสุขลักษณะ		

**ตอนที่ 2 (ต่อ) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์**

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	การมีส่วนร่วม	
	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม
1.4 การจัดการวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต		
1.5 การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์		
1.6 การดำเนินการผลิต		
2. การจัดการผลผลิต		
2.1 การแปรรูปผลผลิต		
2.2 การบรรจุภัณฑ์		
2.3 การจำหน่าย (ขายส่ง/ขายปลีก)		
2.4 การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์		
2.5 การรวบรวมผลิตภัณฑ์		
2.6 การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์		

**ตอนที่ 2(ต่อ) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการตลาดและเครือข่ายของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์**

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	การมีส่วนร่วม	
	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม
1.ด้านการตลาด		
1.1 การกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า		
1.2 การจัดทำรูปแบบการจำหน่าย		
1.3 การกำหนดราคา		
1.4การศึกษาคำนวณ กำไร ขาดทุน		
1.5 การส่งเสริมการขาย		
1.6การประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์		
1.7 การประเมินการตลาด		

**ตอนที่ 2(ต่อ) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการตลาดและเครือข่ายของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์**

การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	การมีส่วนร่วม	
	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม
2.การเชื่อมโยงเครือข่าย		
2.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน		
2.1.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้		
2.1.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต		
2.1.3 การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด		
2.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชน		
2.2.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้		
2.2.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต		
2.2.3 การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด		

**ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอเขาวง
จังหวัดกาฬสินธุ์**

ประเด็นปัญหา	ปัญหา		ข้อเสนอแนะใน การแก้ปัญหา
	ไม่มี	มี	
ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน			
1.1. การจัดทำ ข้อตกลง /ระเบียบ / ข้อบังคับ / กติกา หรือ กฎเกณฑ์ใน การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไม่เหมาะสม			
1.2. ไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกมีการส่วนร่วมในการแต่งตั้ง คณะกรรมการกลุ่มและแบ่งหน้าที่ของสมาชิก			
1.3. ไม่มีการจัดสรรประโยชน์หรือผลกำไรให้กับสมาชิก			
1.4. การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชนไม่ทั่วถึง			
1.5. ไม่มีการจัดหาแหล่งเงินทุน สินเชื่อ			
1.6. การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การประชุม/สัมมนาเพื่อ พัฒนาความรู้ในด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนไม่ เพียงพอ			
1.7. การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง			
1.8. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง			
1.9. การระดมหุ้น/เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มมีน้อย			

ประเด็นปัญหา	ปัญหา		ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา
	ไม่มี	มี	
1.10 การจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม ไม่เป็นระบบและขาดความรู้			
ด้านการผลิต			
2.1 การจัดการสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ			
2.2 การดำเนินการผลิตไม่เป็นระบบ			
2.3 ไม่มีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์			
2.4 ผลิตไม่ทันตามความต้องการตลาด			
2.5 เครื่องมือ อุปกรณ์ในการผลิตชำรุด ไม่ทันสมัย			
2.6 ขาดความรู้ และงบประมาณในการแปรรูปผลผลิตและการบรรจุภัณฑ์ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด			
2.7 การรวบรวมผลิตภัณฑ์ การขนส่ง การกระจายผลิตภัณฑ์ ไม่ทันต่อความต้องการของตลาด			
2.8 ไม่มีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์			
ด้านการตลาดและเครือข่าย			
3.1 ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต			
3.2 ตลาดไม่แน่นอน กำหนดราคาไม่ได้			
3.3 ขาดความรู้ ประสบการณ์ การกำหนดราคา คิดคำนวณกำไร ขาดทุนไม่แน่นอน			
3.4 ไม่มีการประชาสัมพันธ์และ การประเมินการตลาด			
3.5 ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน ภายนอกชุมชน			

ปัญหาอื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

(นาย/นาง/นางสาว.....)

...../...../.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวชิตารัฐ ธารพันธุ์
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 9 เดือนกันยายน 2524
สถานที่เกิด	อำเภออมลาคไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการอาหารและโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2544
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภออมลาคไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 4